

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Κατά τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας ἔχομεν λάβει παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ποιητοῦ, Δημητρίου Σολωμοῦ, ὁ ἱερεὺς Νικόλαος Κασσιμάτης ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος παιδαγωγός, παρὰ τῷ ὁποίῳ ἐδιδάχθη τὰ προκαταρκτικὰ ἑλληνικὰ γράμματα ὁ μέλλων ὑμνητὴς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας.

Ὁ καλὸς οὗτος ἱερεὺς ἐνεστάλαξεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ποιητοῦ καὶ τὴν εὐσέβειαν, ἣτις διέκρινεν αὐτὸν καθ' ὅλον τὸν βίον.

Ὁ κατ' ἐξοχὴν ὄμως διδάσκαλος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο ἐν Ζακύνθῳ ὁ Ἀντώνιος Μαρτελάος, ἀνὴρ φιλελεύθερος ἑλληνιστῆς, λατινιστῆς καὶ στιχουργός. Ἦτο οὗτος ὑπὲρ τὸ δέον ἰδιότροπος καὶ διδάσκαλος ἄνευ μεθόδου. Ἐλεγεν ὅτι ὁ μελετῶν τὴν ἑλληνικὴν πρέπει νὰ ἔχῃ τὸν στόμαχον ἀδειανόν, διὸ καὶ παρέδιδε ὄμο ἢ τρεῖς ὥρας πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Οὐχ ἦττον ἐφοίτων οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ μάθωσι γράμματα. Ὁ Σολωμὸς ὄμως ὀλίγα μαθήματα ἤκουσεν ἕνεκα τοῦ ἀκαταλλήλου τῆς ὥρας. Σημειωτέον ὅτι ὁ Μαρτελάος ἦτο ἀληθὴς πατριώτης καὶ μέλος τῆς Φιλικῆς Ἐπαιρίας. Εἰς τὸ πρόσωπον δὲ τοῦ Κολκοτρώνη ἐπρεσωποποίησε τὴν Ἑλλάδα, διὸ, ὅσκις τὸν ἐβλεπε, κλίνων πρὸ αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἔλεγε :

— Προσκυνῶ τὴν Ἑλλάδα!

Πραγματικὸς διδάσκαλος τοῦ ποιητοῦ δύναται νὰ ὀνομασθῇ ὁ δυτικὸς ἱερεὺς Σάντος Ρώσης, πρόσφυξ ἕνεκα τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἐπελευθέρων μεταπολιτευσῶν ἐκ τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασεως, καταδικωκόμενος ἰδίως διὰ τὰ φιλελεύθερα αὐτοῦ αἰσθήματα. Παρὰ τοῦ ἐπὶ λόγοις εὐδοκίμου τούτου κληρικῆς ἐδιδάχθη τὴν ἰταλικὴν, τὴν λατινικὴν, τὰ στοιχεῖα τῆς φιλοσοφίας καὶ γραμματολογίας, ἅμα δὲ καὶ ν' ἀποστρέφεται τὴν τυραννίαν.

Τοσοῦτον δὲ προώδευσεν ὁ Σολωμὸς ὑπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ρώσης, ὥστε, βλέποντες οἱ περὶ αὐτὸν τὰς ἐκτάκτους προόδους τοῦ ἀνδριζομένου παιδός, ἔχαιρον ἀναλογιζόμενοι ἰδίως, ὅτι θὰ ἐτίμα μεγάλως τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ σεβαστὸν ἀλλὰ φιλόστοργον ἦθος τοῦ ἱερέως Ρώσης ἦτο ὁ μόνος φραγμὸς εἰς τοῦ Σολωμοῦ τὴν ὀρμητικὴν καὶ φιλελεύθερον ψυχὴν.

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1807, ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς τοῦ Σολωμοῦ, τὴν κηδεμονίαν ἀνέλαβεν ὁ κόμης Νικόλαος Μεσσαλᾶς, ἀνὴρ φιλότιμος,

ὅστις ἔδειξε μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Δημητρίου.

Ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ ἦτο ἐπίσης εὐφυῆς, πρακτικὸς, συντηρητικὸς εἰς τὰς ἀρχὰς του καὶ οὐχὶ φίλος τῶν ἐλευθεριῶν, διὸ ἀσπαζόμενος ἀκολουθῶν τὸ πολιτικὸν στάδιον κατεπολέμησε καὶ αὐτὸς τὰς μεταρρυθμίσεις. Καὶ ὁ Δημήτριος δὲ ἐστιχούργει, ὡς μαρτυρεῖ τὸ κάτωθι ποιημάτιον, τὸ ὁποῖον ἐποίησε διὰ νὰ γραφῆ ἐπὶ τῆς εἰκόνας τοῦ κηδεμόνος του Νικολάου Μεσσαλᾶ :

Σέ, διὰ πατέρα ἐγνώρισα·
Σέ, δι' ἀληθὴ μητέρα·
Ποτὲ δὲν ἐλησμένησα
Ἐκείνη τὴν ἡμέρα.

Ὅπου ὄρφανὸ μ' ἀγκάλιασε
Φιλόστοργα ἡ ψυχὴ σου,
Καὶ πάντοτε μ' ἀγάπησε
Ὡς νῆμουνα παιδί σου.

Εἰκόνα τοῦ εὐεργέτου μου,
Θέλω νὰ σ' ἔχω ἐμπρὸς μου.
Ἐως νὰ μὲ κρᾶξῃ ὁ θάνατος
Καὶ νὰ σβυσθῇ τὸ φῶς μου.

Καὶ οἱ στίχοι οἱ ἐγκραχαρμημένοι εἰς τὸ μαυσωλεῖον, ὑπὸ τὸ ὁποῖον κεῖνται τὰ ὅσα τοῦ ποιητοῦ, εἶνε ἐπίσης ἔργον τοῦ ἀδελφοῦ Δημητρίου.

Ὁ Μεσσαλᾶς τῷ 1808 διορῶν τὴν εὐφυίαν τοῦ μικροῦ ποιητοῦ, τοσοῦτον ὀργῶσαν πρὸς τὴν παιδείαν, ὀρθῶς σκεπτόμενος, ἐπεμφεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν, μετὰ τοῦ διδασκάλου Ρώση, ὅστις ἐπανέκαμπεν εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ ἀδελφὸς Δημήτριος προσέτι τοὺς συνώδευσεν, ἵνα καὶ αὐτὸς ἐκπαιδευθῇ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του.

Περιχαρῆς ὁ Ρώσης ἐγένετο ὁδηγὸς τοῦ μαθητοῦ ἢ μάλλον τῶν μαθητῶν, καθότι καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ εἶχον χρηματίση μαθηταὶ του. Ὁ Ρώσης ἀφικόμενος εἰς Βενετίαν ἐποποθέτησεν αὐτοὺς ἐν τῷ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης Λυκείῳ. Μετ' οὗ πολὺ δ' ὄμως ἠναγκάσθη ὁ Ρώσης νὰ καλέσῃ εἰς Κρεμώναν τὸν μικρὸν ποιητὴν, διότι, ἐκ τῶν παραπόνων τῶν διδασκάλων, ἐνόησεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὰς τοῦ σχολείου ἐκείνου ἀυστηρότητας, εἰθισμένος ὢν νὰ μὴ αἰσθάνεται ἄλλον χαλινὸν ἢ τὸν τῆς φιλοστοργίας.

Εἰς Κρεμώναν ἠκροάσατο ἐκτός τοῦ ἰδίου Ρώση τὸν Ἰωάννην Πίνην καὶ τὸν Κοσμίαν Σκώτην, καὶ ἐτελειοποιήθη εἰς τὴν λατινικὴν καὶ ἰταλικὴν γραμματολογίαν. Εἶχε μορφωθῆ ἡ τοῦ ποιητοῦ μὲν καλαισθησία εἰς τὸ φύσει κλήρον καὶ εἰς τὴν πλάσιν τοῦ ἰδωδούς. Εἶχον ἐνισχυθῆ προσέτι αἱ ἀντιλήψεις αὐτοῦ εἰς ἀδικρίτους ἐντυπώσεις τοῦ καλοῦ. Εἶχε προαχθῆ ἢ

διάνοια αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ὑψηλοφρόνων καὶ μεγαλοπρεπῶν χαρακτήρων τοῦ ἠθικοῦ κόσμου. Χάριν τελειότερας παιδείας, ἐκ Κρεμόνης μετέβη εἰς τὸ περιώνυμον τῆς Παρίας Πανεπιστήμιον, ἐνθα ἐπεδόθη καὶ εἰς τὴν μελέτην τοῦ Δικαίου.

Ὁ πεφιλημένος ἡμῖν καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Παρίας κ. Ἰωάννης Κάννας ἱστορεῖ: «Τῇ 10 νοεμβρίου 1815 ἐνεγράφη ἐν τοῖς μητρώοις» τοῦ Πανεπιστημίου τούτου, διὰ τὸ πρῶτον «ἔτος τῶν νομικῶν σπουδῶν, καὶ ὑπέστη τὰς» εἰσιτηρίους ἐξετάσεις τὴν ἐπομένην, ὁ Διονύσιος Σολωμός, τῇ δὲ 30 νοεμβρίου τοῦ 1816 ἐνεγράφη εἰς τὸ δεύτερον ἔτος τῆς νομικῆς σχολῆς καί, τῇ 15 ἰουνίου τοῦ 1817, «παμψηφεί ἐπέτυχε τοῦ baccellierato, ἐξετασταὶ δὲ ἦσαν οἱ Πέτρος Ταμβουρίνης, Θεόδωτος Ῥέπης, Ἡλίας Γιαρδίνης, Ἰωσήφ Πρίνας, Ματθαῖος Βουτουρίνης, Ἰγνάτιος Βερέτας, Ἰούλιος Βελλάρδης. Ἐγγραφεὶς δὲ τὸ τρίτον ἔτος, τῇ 12 νοεμβρίου 1817, καὶ μὴ συμπληρώσας αὐτὸ ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν πατριδα τῷ 1818.» Ὁ Σολωμός λοιπὸν δὲν ἦτο διδάκτωρ.

Ἄμα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ζάκυνθον ὁ Σολωμός ἐπεδόθη καὶ εἰς τὴν μελέτην τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, προσέχων συγχρόνως καὶ πῶς ὠμίλει ὁ λαός. Προσέλαβε διδάσκαλον τὸν ἐξ Ἰθάκης Ἀναστάσιον Καραβίαν, καλὸν ἑλληνιστὴν, ἀλλὰ μετρίου νοῦ, ιδιόρρυθμον καὶ ἐπιθυμοῦντα τὸν βίον τῶν κυνικῶν. Ὁ Ἰθακήσιος οὗτος ἐξεπαιδεύθη εἰς τὴν ἐν Σμύρῃν Εὐαγγελικὴν Σχολὴν καὶ ἐλθὼν τῷ 1811 ἐνταῦθα, παρέδιδεν εὐδοκίμως καὶ εἰς τὸ δημόσιον Σχολεῖον τῆς νήσου. Ἀπέθανε τῷ 1855 ἐκ χολέρας, ἐξ ἧς δὲν ἐπροφυλάσσετο, ἐκ πείσματος διάγων ὅλως ἀνθυγεινὸν βίον.

Ὁ Σολωμός ὅμως πολλὰ ὠφελήθη ἀπὸ τὸν Σπυρίδωνα Τρικούπην. Οὗτος ἀφικόμενος εἰς Ζάκυνθον τῷ 1822 ἐπεσκέφθη τὸν Σολωμόν, ὅστις τῷ ἀπήγγειλε τὴν ᾠδὴν Per messa novella. Ὁ Τρικούπης εἶπε πρὸς τὸν νέον ποιητὴν ὅτι ὁ προσορισμὸς αὐτοῦ ἦτο οὐχὶ νὰ γίνῃ ἰταλὸς ποιητὴς, ἀλλὰ θεμελιωτὴς νέας γραμματολογίας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐκτοτε δὲ μετὰ μείζονος θάρρους ἐξηκολούθει τὴν μελέτην τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης βοηθούμενος καὶ παρὰ τοῦ Τρικούπην, ὅστις μετὰ τοῦ ποιητοῦ εἶχε συνδέσει ἀκράδαντον φιλίαν. Ἠμέραν τινὰ ὁ Τρικούπης εἶπε τῷ Σολωμῷ—«Παρατηρῶ ὅτι ὅσον προκόπτεις εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τόσον ἀπλούστερα γράφεις, ὅταν» συνθέτης εἶν τὴν ὁμιλουμένην.»—Ὁ δὲ Σολωμός ἀπεκρίθη—«Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἐννοῶ» καλλίτερα καὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην.»

Μεταξὺ τῶν ὀνομάτων τῶν διδασκάλων τοῦ

Σολωμοῦ, δυνάμεθα, νομίζομεν, νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸ τοῦ μελοποιοῦ Μαντζάρου. Ὁ Σολωμός εἶχε συνδέσει φιλίαν στενὴν μετὰ τοῦ μεγάλου τούτου μελοποιοῦ. Ὅτε ὁ Μαντζάρος ἀπεκάλυπτε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ τὰ μυστήρια τῆς τέχνης του, ὁ Σολωμός πάντοτε ἦτο ἀκροατὴς. Τοσούτον ἠγάπα τὴν μουσικὴν, ὥστε οὐ μόνον πολλάκις ἐτραγουδοῦσε στιχοῦργῶν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Μαντζάρον εἶπεν ὅτι *εὐκολοτέραν εἶχε τὴν ἔμπνευσιν ὅσον περισσύτερον ἐνέκνυπεν εἰς τὴν μουσικὴν.*

ΣΠ. ΔΒ ΒΙΑΖΗΣ

Ο ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ ΚΑΙ Η ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἐπεσκέφθη πρό τινων ἡμερῶν ὁ ἀκαδημαϊκὸς Ἀνατὸλ Φράνς, εἰς τῶν ἐξοχωτέρων συγγραφέων τῆς συγχρόνου Γαλλίας. Ποίησιν, κριτικὴν, ἱστορικὸν διήγημα, σύγχρονον μυθιστοριῶν, πάντα σχεδὸν τὰ εἶδη τῆς λογοτεχνίας ἐπλούτισε διὰ τῆς ἀριστοτεχνικῆς γραφίδος του ὁ Φράνς καὶ διέκρινε μὲ τὴν σφραγίδα τῆς τόσῃ εἰρωνικῆς ὄψι καὶ ἀβρῆς φιλοσοφίας του. Ὑπέστη ἐν ἀρχῇ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Δεκόντ Δελίλ καὶ τῶν Παρνασσείων κληθέντων ποιητῶν, καὶ θελκτικῶς ἀπετύπωσεν εἰς τοὺς «Κορινθιακοὺς γάμους» τὴν μελαγχολικὴν περιόδον τῆς συμπώσεως τῶν τελευταίων ἀνταυγιστῶν τῆς εἰδωλολατρίας πρὸς τὰς πρώτας αὐγάς τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἀλλὰ τὴν ἰδιοφυίαν του ἀνέπτυξε βαθύτερον εἰς τὰ πεζογραφικὰ ἔργα του ὡς ἀπόγονος κατ' εὐθείαν γραμμὴν τῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων σοφιστῶν, ἀλλὰ μοσχοβολούσης καὶ πλατωνικῆν τινὰ χάριν, κυριώτερον δὲ ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν κληρονόμος τῆς τε ἰδέας καὶ τῆς γλώσσης τοῦ Ῥενάν, εἶτε εἰς ἔργα ἱστορικο-φιλοσοφικῆς ἔμπνευσεως, ὡς ἡ «Θάξις» καὶ οἱ «Κήποι τοῦ Ἐπικούρου», εἶτε εἰς ἀναπαραστάσεις συγχρόνων ἡθῶν καὶ ψυχῶν, ὡς τὸ «Κόκκινον κρίνον», καὶ τὰ νεώτερα μυθιστορηματὰ του, εἶτε εἰς τὰς καθαρῶς κριτικὰς σελίδας του περὶ τῶν φιλολογικῶν ἔργων, δι' ὧν ἐγένε μετὰ τοῦ Ἰουλίου Λεμαίτρου εἰσηγητῆς καὶ διαπλάστης τῆς ὑποκειμενικῆς κληθείσης κριτικῆς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν δογματικὴν τοιαύτην. Εἰς πολλὰ τούτων ἀνεκρηύχθη ὡς ἐφάμιλλος τοῦ διδασκάλου. Εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν εἰσῆλθεν ὡς διάδοχος τοῦ Λεσσέψ, παρέκαμψε δὲ μετὰ πολλῆς δεξιότητος τὸν σκόπελον τοῦ ἐγκωμίου ἀνδρὸς μεγαλοπράγμονος μὲν, ἀλλὰ τὴν μνήμην φέροντος στιγματισμένην ὑπὸ τοῦ Παναμικοῦ ἀγους. Τὸ κατωτέρω μικρὸν ἀπόσπασμα παραθέτομεν ὡς ὑπόδειγμα τῶν ἄγαν ἐλευθερίων περὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὸν χειρισμὸν αὐτῆς γνωμῶν τοῦ Ἀνατὸλ Φράνς, αἵτινες ὅμως δὲν ἐμποδίζουν τὸ νὰ χεiriζεται οὗτος τὴν γλῶσσαν μετὰ κλασικῆς τελειότητος. Π.

Ἡ γραμματικὴ παγιοῖ καὶ περιορίζει τὰς γλώσσας, τὰς καθιστᾷ σκληρὰς καὶ ἀκάμπτους καὶ σχολαστικὰς. Ἀλλὰ γλῶσσα λαλουμένη εἶνέ τι ζῶν, τριβόμενον, ἀνακαινιζόμενον καὶ μεταβλλόμενον ἐπ' ἄπειρον, συμφώνως πρὸς τὴν ἰδιοσυγγρασίαν καὶ τὴν ἰδιοφυίαν τῶν μεταχει-

ριζομένων αὐτῆν. Ἐκαστος ἀνθρώπος λαλῶν, διὰ νὰ ἐξισώσῃ τὴν ἑκφρασίαν πρὸς τὴν σκέψιν του, ἀναγκάζεται νὰ ἐπιφέρῃ τροποποιήσεις εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων του, ἐν ἀρχῇ μὲν ἀνεπαισθήτους, ἀλλὰ, μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, καθισταμένας τεραστῶς ἐπαισθητάς. Αἱ γλῶσσαι ζῶσι κατὰ τρόπον ἰδιάζοντα αὐταῖς, τὸν ἴδιον πάντοτε, ἀλλὰ ζῶσιν ἀπαύστως μεταβλλόμεναι. Δὲν σκεπτόμεθα καὶ δὲν αἰσθανόμεθα ὡς οἱ πατέρες ἡμῶν. Ἐπομένως ἀδύνατον καὶ νὰ ὁμιλῶμεν ὡς ἐκεῖνοι.

Ἡ γραμματικὴ ἀντὶ νὰ εἶνε αἰτία εἰρηνοποιήσεως, τὸναντίον ἀποκρίνει στοιχεῖον ταραχῶν καὶ ἐρίδων. Παράγει μεταξὺ τῶν συγγραφέων δύο ἀντίθετα βέβρυματα· τὸ μὲν εἶναι τὸ προσηλούμενον εἰς τὸ νεκρὸν γράμμα· τὸ δὲ βραχνίζετα ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τοῦ τετριμμένου, καὶ ἐνίοτε παρασύρεται μέχρι τοῦ περιτοῦ καὶ τοῦ ἀλλοκότου, ἐνεκα τῶν ἀμύσων ἀντιδράσεων τῶν ἀντιπάλων των.

Ἡ γραμματικὴ δὲν ἐφύλαξε τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν ἀπὸ τῆς φθορᾶς, ἀλλὰ κατέστρεψεν ὅμως τὸ προσὸν τῆς εὐστροφίας αὐτῆς, καὶ ἐβλάψε τὴν ἀνακαινισίαν της. Ἄν ὑπῆρχον ἐν Γαλλίᾳ λόγιοι μόνον, ἡ γλῶσσα θὰ ἦτο πτωχοτάτη. Ἄλλ' εὐτυχῶς μᾶς ὑπολείπεται ὁ λαός, πλησίον τῶν παιδιῶν ἐκπροσωπούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετριῶν, τῶν παιδαγωγῶν, τῶν ἐργατικῶν τάξεων· ὁ λαὸς τοῦ ὁποίου ποτὲ δὲν καταβάλλεται τὸ δημιουργικὸν πνεῦμα.

Ἀποκαλοῦμεν τὴν γαλλικὴν *μητρικὴν* ἡμῶν γλῶσσαν. Ἀπόδειξις ὅτι μετεδόθη εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς ἀκοῆς καὶ διὰ τῆς συνηθείας.

Καὶ ἡ ὀρθογραφία, καὶ τὰ λεξικά, τί ἀχρηστα πράγματα!

Τί πειράζει τάχα ἂν ἐγράφετε ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν λέξιν οὕτως ἢ ἄλλως, *μύρτος* λ. χ. ἢ *μύρτος*;

Ὅρισμένοι τινὲς λέξεις δὲν περιέχονται εἰς τὸ λεξικόν. Διὰ τί; Διότι δὲν κατέχουν ἐπαρκῆ πρὸς τοῦτο εὐγένειαν. Ἡ εὐγένεια τῶν λέξεων! ἄλλη ἀνοησία αὐτὴ!

Ἡ δὲ ὀρθογραφία καμμίαν σημασίαν δὲν ἔχει καὶ αὕτη, πλην εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις, καθ' ἃς βασιζετα ἐπὶ τῆς χρήσεως, βασιζομένης καὶ ταύτης ἐπὶ τῆς ἐτυμολογίας. Ἄλλ' εἰς πόσας ἰδιοτροπίας δὲν ὑπόκειται! Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἀναγεννήσεως κατέσπειραν εἰς τὰς λέξεις τὰ Η καὶ τὰ Υ, διότι αἱ λέξεις ἐγένοντο τοιούτοτρόπως εὐμορφότεραι!

Τὶ ἀνάγκην ἔχετε τοῦ λεξικοῦ; Τὰς λέξεις τὰς ὁποίας γνωρίζετε, δύνασθε νὰ τὰς γράφετε· ἐκεῖναι δὲ, τὰς ὁποίας ἀγνοεῖτε, αἱ ἀλλοκότως ἤχουσαι, ἐκεῖναι ποῦ μυρίζουν ἀπὸ σοφίαν καὶ ἀπὸ κόνιν βιβλιοθηκῶν, ἄλλο δὲν κάμνουν ἢ νὰ παραφορτώνουν ἀνωφελῶς τὸ ὕψος σας.

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ “ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ,” ΡΥΘΜΙΚΗ ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΗΜΩΔΗ ΓΛΩΣΣΑΝ

ΠΡΩΤΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ ΧΟΡΟΣ

(ὄτιχ. 525—563)

Ἦ Ἔρωτα, ὦ Ἔρωτα, ποῦ στάσεις
τὸν πόθο μέσ' ἐστὶ μάτια, καὶ ὅπου ἐμπάζεις
χάρι γλυκεῖα ἔς ὅποιαν καρδίαν βαρέσης,
ὦ ἄμποτε ἔς ἐμένα νὰ μὴν πέσης
ποτὲ μὲ τὸ κακὸ μέσ' ἐστὶν καρδιά σου,
καὶ ἄς μὴ μ' εὐρῆ ποτὲ ἢ ἀναποδία σου.
Γιατὶ καὶ ἀπὸ φωτιά καὶ ἀστραποβολή
εἶν' πλὴν φοριτὸ τῆς Κύπριδος τὸ βόλι,
ποῦ μὲ τὰ χέρια του τὸ βίγει αὐτὸς
ὁ Ἔρωτας τὸ τέκνον τοῦ Διός.

Ἄνοφρα τόσων βοιδίων τὸ αἶμα
χύνει ἢ Ἑλλάς μέσ' ἐστὶ Ἀλφειοῦ τὸ βέμα
καὶ μέσ' ἐστὶ Δελφικὸ Θουσιαστήριον
τοῦ Φοίβου, ἀφοῦ τὸν Ἔρωτα τὸν κύριο
τῶν ἀνδρικῶν καρδιῶν καὶ κυβερνήτη,
ποῦ κλειδοκράτορα ἢ Ἀφροδίτη
μέσ' ἐστὶς γλυκοὺς θαλάμους τῆς τὸν ἔχει,
ἀφοῦ δὲν τὸν τιμοῦμε, αὐτὸν ποῦ τρέχει
μέσ' ἐστὶς θνητοὺς μὲ κάθε συμφορὰ
καὶ τοὺς χαλνᾷε κάθε φορὰ.

Στὴν Οἰγαλία τὴν παρθένα ἐκεῖνη
ποῦ ἀζύγωτη ἦταν πρῶτα ἔς ἀνδρὸς κλίνη,
ἢ Ἀφροδίτη ἀνυπάνδρον τὴν παίρνει
ἀπὸ τὰ γονικά της καὶ τὴν σέρνει
γοργὰ σὰν Βάκχην τοῦ Ἄδου μανιασμένην
ὀλόκαπνην καίματοκυλισμένην
(ἀπὸ τὸν χαλασμόν ὅπου εἶχε γίνε
ἐστὶ σπῆτι της) καὶ τοῦ Ἡρακλῆ τὴν δίνει
μὲ φονικὰ τραγοῦδα, ὦ συμφορὰ
Ἰόλη, μὲ τὴν τέτοια σου χαρὰ!

Τῆς Θήβας ὦ ἰερόκαστρον, ὦ στόμα
τῆς Δίρας, πέτε τα κέσεις ἀκόμα
τί κάνει ἢ Ἀφροδίτη ἢ ἐκδικήτρια.
Τοῦ Διογεννήτου Βάκχου τὴν γεννήτρια
μ' ὀλόφλογον βροντὴν τὴν ἀνταμώνει
καὶ μὲ θανάτου μοῖραν τὴν νεκρώνει.
Παντοῦ παντοῦ πετᾷ ἢ τρομερῇ
καὶ πάει σὰν μέλισσα φαρμακερῇ.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΤΑΣΙΜΟΝ (ὄτιχ. 732—775)

Μέσα σὲ σπήλαια ἀπάτητα ἄς πατοῦσα,
ἢ ἀπὸ Θεοῦ ποῦλλι ἄς ἐγενόμου
μὲ φτερωτὲς ἀγέλες νὰ ἐπετοῦσα.
Μέσ' ἐστὶ θαλάσσιο κύμα ἄς ὑψωνόμου
τοῦ Ἀδριατικοῦ τοῦ ἀκρογιαλιοῦ
καὶ μέσ' ἐστὶ κύματα τοῦ Ἡριδανοῦ,
ποῦ οἱ δόλιες κορασιές ἐστὶ πορφυρένια
κύματα τοῦ πατρός των μὲ καημό-των
σταλάζουν δάκρυα μαργαριταρένια
γιὰ τὸν Φαέθοντα τὸν ἀδερφό των.

Νὰ ἦμον ἐστὶν Ἑσπερίδων τῶν θλιμμένων
μέσ' ἐστὶ ἀκροτόπι τὸ μηλοσπαρμένον.

πού τῶν ναυτῶν τὸ δρόμο πλιὸ ἐμποδίζει ὁ κύριος πού τὸν ἄγριο πόντο ὀρίζει, καὶ τούρανοῦ, πού ὁ Ἄτλας τὸν βαστά, δείχνει τὰ πέρατα τὰ θαυμαστά. βρούσες μὲ ἀθάνατο νερὸ ἐκεῖ πέρα τρέχουν ἐμπρὸς ἑστάνακτορα τοῦ Δία καὶ γῆς εὐλογημένη νύχτα μέρα βλασταίνει ἑστὸς θεοὺς εὐδαιμονία.

Ἡ Κρητικὴν ἀσπρόφτερο καράβι, πού τῆ βασιλισσά μου ἔχει λάβει ἀπ' τὰ παλάτια τῆς τὰ εὐτυχημένα καὶ μέσ' ἀπ' τάρμυρά καὶ βούρλισμένα χύματα τοῦ πελάγου, ὡ συμφορά, τὴν ἔφερες γιὰ ὀλέθρια χαρά. καὶ καὶ ἑστὸς δυὸ μεριές κακὰ σημεῖα φάνηκαν καὶ ἐστὴν Κρήτην ὅταν ἐστὴ θεῖα Ἀθήνα γοργοπέται, καὶ ὅταν πάλι ἔφθασαν ἐστὸ Μονύχου τὰ κρογιάλι, πού τὰ πλεγτὰ τοῦ καραβίου σχοινιά ἀκρόδεσαν κέβηκαν ἐστὴ στεριά.

Γι' αὐτὸ κατασυντρίφη ὁ λογισμὸς τῆς ἀπ' τὴν ὀλέθρια φλόγα τοῦ ἔρωτός τῆς τοῦ αἰσχροῦ, πού ἡ Κύπριδα τῆς ἔχει δώσει καὶ ὀλοπλήμμυρισμένα μέσ' ἐστὴν τόση μεγάλη συμφορά τῆς, ὡ κακό, μέσα ἐστὸ θάλαμο τὸ νυμφικὸ τώρα μιά κρεμαστὴ θηλειὰ θὰ ρίξῃ τὸν κάτασπρό τῆς τὸ λαιμὸ νὰ σφίξῃ. ντρέπεται ἀπὸ τὸ ὀλέθριο βάσανό τῆς καὶ προτιμᾷ μετὰ τὸ θάνατό τῆς ἐντιμὸ τὸνομά τῆς ν' ἀκουσθῇ καὶ ἀπὸ ἔρωτα σκληρὸν ν' ἀπαλλαγθῇ.

(1898)

Δ. Μ. ΣΑΡΡΟΣ Δ. Φ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΙ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ

Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον συνήλθεν ἐν Μαδρίτῃ τὸ 9ον διεθνὲς συνέδριον τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς δημογραφίας, καθ' ὃ πλὴν ἄλλων ζητημάτων συνεζητήθησαν καὶ τινὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν σχολικὴν ὑγιεινὴν, σχεσίαν δὲ στενὴν ἔχοντα πρὸς τὴν καθόλου παιδαγωγίαν.

Τὰ κυριώτατα τούτων ἦσαν τὰ ἑξῆς:

Αἱ σχολικαὶ ἀποικίαι καὶ τὰ πρακτικὰ αὐτῶν ἀποτελέσματα.

Ἡ κατάλληλος ἡλικία πρὸς ἑναρξιν τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων.

Ἡ φωτισμὸς τῶν τάξεων τῶν σχολείων.

Τὰ διδακτικὰ βιβλία.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ φωτισμοῦ, τὰ μάλιστα ἐνδιαφέροντος ἡμᾶς, πλείστοι ἔλαβον τὸν λόγον, γενικῶς δὲ ὑπεστηρίχθησαν αἱ ἐξ ἀριστέρων πλαγιόφωτοι αἰθεύσαι διδασκαλίας, ὡς αἱ προσφορώτεραι εἰς τὴν ὄρασιν τῶν μαθητῶν.

Ὡς γνωστὸν καὶ τὰ νέα κτίρια δημοτικῶν σχολείων, τὰ παρ' ἡμῶν ἀνεγειρόμενα κατὰ τὰ σχέδια, τὰ ἐκπονηθέντα ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ κ. Καλλία καὶ ἐγκριθέντα διὰ Β. Διατάγματος, τοιοῦτον ἔχουσι τὸν φωτισμὸν.

Ἐκ τῶν τεχνητῶν φωτισμῶν ὁ Ἰσπανὸς καθηγητῆς τῆς Τεχνικῆς καὶ Ἐπιτηδευματικῆς Σχολῆς τῆς Μαδρίτης Γαβριήλ Ἀδρὲν ἐξήρε τὸν δι' ἡλεκτρικοῦ φωτός.

Περὶ τῶν σχολικῶν ἀποικιῶν ζῶντα ἐγένετο συζητήσις ἐν τῷ Συνεδρίῳ. Ἀλλὰ πρέπει πρῶτον νὰ μάθωσιν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται εἰς τί συνίστανται αἱ σχολικαὶ ἀποικίαι, διότι ἡ φράσις εἶνε ὅλως ἀκατάληπτος, τὸ δὲ πρᾶγμα ἐντελῶς ἄγνωστον παρ' ἡμῶν.

Αἱ σχολικαὶ ἀποικίαι εἶνε ὅμιλοι μαθητῶν τῶν ἐντὸς τῶν πόλεων σχολείων ἀποστελλόμενοι κατὰ τὰς θερινὰς διακοπὰς εἰς χωρία ὡς οἰκότροφοι τῶν ἀγροτῶν, ὅπως ἀναπνεύσωσι τὸν ἀέρα τῆς ἐξοχῆς καὶ διέλθωσιν ἡμέρας τινὰς ἐν πλῆρει ἐλευθερίᾳ, διδασκόμενοι συγχρόνως ποικίλα πράγματα ἀκόπως καὶ ἐξοικειούμενοι πρὸς τὰ τοῦ ἀγροτικοῦ βίου, ὅλως ἀγνώστου τῶς εἰς αὐτούς.

Τὸ τοιοῦτον ἀπὸ μακροῦ χρόνου λειτουργεῖ ἐν Ὀλλανδίᾳ ἰδίως, ὅπου ἐναλλάξ οἱ μὲν παῖδες τῶν χωριῶν ἀποστέλλονται εἰς τὰς πόλεις καὶ φιλοξενοῦνται ἐκεῖ ὑπὸ τῶν κατοικῶν περιεχόμενοι εἰς πᾶν ὅ,τι ἀξιοθέατον καὶ καινοφανὲς διὰ τοὺς ἀγρότας, οἱ δὲ τῶν πόλεων παῖδες διέρχονται, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν ἡμέρας τινὰς ἐν τοῖς ἀγροῖς.

Καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ καὶ ἐν Βελγίῳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἐλβετίᾳ καὶ Γερμανίᾳ καὶ πανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἐυσστηματοποιήθη ἀπὸ τινῶν χρόνων ἡ τοιαύτη τῶν μαθητῶν ἀποστολὴ εἰς ἐξοχὰς πρὸς ἀναψυχὴν κατὰ τὸ θέρος, κριθεῖσα ὡς τὰ μάλιστα ὠφέλιμος εἰς τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν εὐεξίαν τῶν παιδῶν.

Οἱ δῆμοι, αἱ κοινότητες καὶ οἱ ἰδιωτικοὶ σύλλογοι προσέρχονται ἀρωγὰς τῶν ἀπορωτέρων μαθητῶν, ὅλον ἐν δὲ τὸ βεῦμα ὑπὲρ τῶν σχολικῶν ἀποικιῶν καθίσταται ἰσχυρότερον.

Εἰς τὸ συνέδριον τῆς Μαδρίτης ἐνθουσιωδῶς ὠμίλησαν πολλοὶ περὶ τῶν σχολικῶν ἀποικιῶν, ἐφάνη δὲ ἀποκλίνουσα ἡ πλειονότης ὑπὲρ τῆς ἰδέας ὅπως οἱ μικροὶ ἀποικοὶ μὴ ἀποστέλλωνται ἐντελῶς ἐλεύθεροι καὶ ἀπηλλαγμένοι πάσης ἐπιτηρήσεως, ἀλλὰ συνοδεύονται ὑπὸ τινος διδασκάλου καὶ διατελῶσιν ὑπὸ πειθαρχίαν, ἔχι βεβαίως τόσον βαρεῖαν ὅσον ἐν τῷ σχολείῳ, ἀλλὰ προφυλάττουσαν αὐτοὺς ἀπὸ πολλῶν κινδύνων καὶ ἐπιδρῶσαν ἐπὶ τοῦ παιδικοῦ χαρακτῆρος ἐπωφελῶς.

Τοῦ συνεδρίου μετέσχον καὶ γυναῖκες, ἐξ ὧν ἔλαβον τινες τὸν λόγον.

Ἡ δεσποινὴς Τέλλα, καθηγήτρια τοῦ ἐν Μαδρίτῃ διδασκαλείου τῶν θηλέων, ὑπέβαλε καὶ ὑπόμνημα λίαν ἐνδιαφέρον περὶ τῶν ὄρων τῆς ὑγιεινῆς, οὗς ἔφειλε νὰ ἐκπληροῖ τὸ διδακτικὸν βιβλίον.

Πολλὰ ὀρθὰ παρατηρήσεις τοῦ ὑπομνήματος τούτου ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὰ παρ' ἡμῶν ἐν χρήσει διδακτικὰ βιβλία. Ὅχι ὀλίγα ἐκ τῶν βιβλίων, ἅτινα μεταχειρίζονται οἱ μικροὶ Ἰσπανοὶ μαθηταί, κρίνονται ἐν τῷ ὑπομνήματι ὡς ἀκατάλληλα, καθόσον εἶνε ἀνώτερα τῆς παιδικῆς ἀντιλήψεως, γραφέντα μᾶλλον πρὸς ἐπίδειξιν τῆς σοφίας τῶν συγγραφέων ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο ἀκριβῶς καταπονοῦντα τὴν παιδικὴν διάνοιαν. Καὶ τυπογραφικῶς δὲ κατακρίνονται πλείστα τῶν βιβλίων, ὡς τυπωμένα διὰ μικρῶν καὶ

ἐφθαρμένων στοιχείων καὶ καθιστῶντα μυωπικοὺς τοὺς μαθητάς.

Ἡ ὑποβαλοῦσα τὸ ὑπόμνημα καταλήγει εἰς τὸ ἑξῆς συμπέρασμα:

«Τὰ διδακτικὰ βιβλία πρέπει νὰ τυπώνωνται διὰ καινουργῶν χαρακτήρων νὰ γίνονται χρήσις χάρτου ὀπωσοῦν παχέος διὰ νὰ μὴ φαίνωνται καὶ τῆς ἀντιστρόφου ὀψεως τὰ γράμματα· τὸ πλάτος τοῦ ἐντύπου μέρους τῆς σελίδος νὰ μὴ ὑπερβαίη τὰ 8 ἐκατοστά τοῦ μέτρου· νὰ μὴ περιλαμβάνωνται πλείονα τῶν 8 γραμμῶν ἐντὸς ἐκάστου τοῦ μέτρου· ὁ χάρτης νὰ ἔχη χρῶμα κιτρινωπὸν καὶ νὰ εἶνε ἀστίλδωτος.»

Ὡς κατάλληλος ἡλικία τῶν παιδῶν πρὸς ἑναρξιν γυμναστικῶν ἀσκήσεων ἐκρίθη ὑπὸ τοῦ μόνου λαβόντος τὸν λόγον Γάλλου καθηγητοῦ τῆς γυμναστικῆς Δαὶν ἡ τῶν 8 ἢ 9 ἐτῶν, ἡλικία καθ' ἣν συνήθως οἱ παῖδες ἀρχίζουσι νὰ μανθάνωσι γράμματα, καθ' ὅσον ἡ ἀσκήσις τοῦ σώματος ὀφείλει νὰ συμβαδίξῃ ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων μετὰ τῆς ἀσκήσεως τοῦ πνεύματος.

Πλὴν τούτων καὶ ἄλλα θέματα παντοειδῆ συνεζητήθησαν εἰς τὸ συνέδριον τῆς Μαδρίτης, ἀναφερόμενα εἰς τὴν κατ' οἶκον ὑγιεινὴν τῶν ἐπιτόκων γυναικῶν καὶ τῶν παιδῶν, θέματα κοινῶς ἀγαθοῦ, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀπεφασίσθη νὰ γίνωσι καὶ διεθνεῖς εἰς δυαντὸν ἀνακοινώσεις πρὸς φωτισμὸν τοῦ πολλοῦ λαοῦ.

Ἐκ τούτων δυστυχῶς οὐδὲν ὀφελος θυνάμεθα νὰ κερπωθῶμεν ἡμεῖς, καθ' ὅσον ἐν τῷ Συνεδρίῳ δὲν ἀντεπροσωπεύετο ἡ Ἑλλάς. Δ'

ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΞΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Β'

Τὴν ἐπαύριον ἐξυπνήσαμεν λίαν ἐνωρίς. Εἰς τὸ πρόγευμα ὁ σέρ Λιονέλ Φίλιπ μᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Κοβινταζαμὺ εἶχεν ἀρκετὴν διάθεσιν, ὅτι τὰ πειράματα τῆς προτερίας δὲν τὸν εἶχαν κουράσει, διότι ἦσαν ἐκ τῶν στοιχειωδῶστατων τῆς τέχνης του, καὶ ὅτι συγκατένευε, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των, ἠρσιθείης διὰ τὴν ἐπομένην, νὰ μᾶς δώσῃ ἀκόμη δύο πολὺ περιεργότερα καὶ δυσκολώτερα δείγματα αὐτῆς.

Ἐτοποθετήθημεν ἐπὶ τοῦ δώματος, εἰς τὸν ἀντικτὸν ἀέρα, εἰς τὸ ἄπλετον φῶς, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀνεφάνη ὁ φακίρης, μετ' αὐτὴν γυμνότητα καὶ τὸ αὐτὸ βραδίον. Ἐκράτει καὶ σακιδίον γεμάτον ἕως κυβικὰ τινὰ δεκατόμετρα ἀπὸ γῆν τῆς πατρίδος του, ὡς μᾶς τὸ ἐξήγησεν ὁ Ἄγγλος· προήρητο δὲ τὸ χῶμα ἐκεῖνο ἀπὸ φωλεᾶν καρίας, ὡς ἀποκαλύσιν εἰς τὰς Ἰνδίας μικροὺς τινὰς, λευκοὺς καὶ κοινοτάτους ἐκεῖ μύρμηκας, οἱ ὅποιοι παρὰ τὴν σμικρότητα τοῦ ἀναστήματός των, οἰκοδομοῦσιν οἰκίσκους ὑψηλοῦς

πολλὰ μέτρα· οἱ μύρμηκες οὗτοι βρέχουν δι' οὐσίας τινὸς γαλακτώδους, τὴν ὁποίαν οἱ ἴδιοι ἐκκρίνουν, τὰ τεμάχια τῆς γῆς, ἅτινα μεταχειρίζονται εἰς τὰς οἰκοδομὰς των, καθίστανται δὲ ταῦτα σκληρότατα· διὸ ἐδέησε νὰ τριβῶσι διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθῇ ὁ φακίρης.

Εἰς ἐξ ἡμῶν, ὁ Μπωφόρ καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν, ἀνέλαβε νὰ φέρῃ μίαν γάστραν, νὰ χύσῃ ἐντὸς αὐτῆς τὸ περιεχόμενον τοῦ σάκκου, ἐξετασθὲν προηγουμένως ὑπὸ πάντων μετὰ μεγίστης προσοχῆς, νὰ ἐκλέξῃ ἐκ τοῦ κηπουροῦ τοῦ πύργου ἓνα σπῆρον, τὸν ὁποῖον ἐσημείωσε προηγουμένως καὶ κρυφίως διὰ λεπτῆς ἐντομῆς, γνωστῆς εἰς μόνον αὐτόν, καὶ νὰ φέρῃ ζητήσας ἀπὸ τὴν ὑπηρέτριαν μέγα τεμάχιον λεπτοῦ ὑφάσματος λευκοῦ.

Ἀφοῦ ἠτοιμάσθησαν ὅλα, ὁ Κοβινταζαμὺ ἔχυσεν ὀλίγον νερόν εἰς τὸ χῶμα τῆς γάστρας, τὸ διέλυσε βραδέως, καὶ ψιθυρίζων κ' ἐγὼ δὲν ἤξεύρω τί εἰς ἄγνωστον γλώσσαν, ἐφύτευεν ἐντὸς αὐτοῦ τὸν σπῆρον (ἦτο σπῆρος σιλικυπρίου), ἐβύθισεν ἐκεῖ καὶ τὸ ἐπτάκομβον βραδίον του διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς στήριγμα, ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ βραδίου τὸ τεμάχιον τοῦ ὑφάσματος καὶ τὸ ἐξέτεινεν ἄνωθεν τῆς γάστρας ὡς εἶδος μικρᾶς σκιαδός. Ἐπειτα ἐκάθισεν ὀκλάδην πλησίον τοῦ παρασκευάσματος, χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίση, ἐξέτεινεν ὀριζοντίως ἄνωθεν τοὺς δύο του βραχίονας, καὶ περιέπεσεν εἰς καταλήψιαν. Ὁ σέρ Λιονέλ Φίλιπ μᾶς ἐσύστησε νὰ τὸν βλέπωμεν καὶ νὰ περιμένωμεν τηροῦντες βραθυτάτην σιωπὴν.

Ἡ προσδοκία ὑπῆρξε μακρά, παρὰ πολὺ μακρά, διὰ Γάλλους ἰδίως, φιλὴν εὐκοινωνήτων καὶ φλύαρον. Διήρκεσε μίαν ὥραν ἀκριβῶς. Τὴν ἐπεράσαμεν μὲ τὰ ἐξάριετα τσιγάρα τοῦ Γεωργίου Λεγράν. Ὁ ἰατρός Ζολλύ, ὅστις ἦτο πλησίον μου, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ μοῦ παρατηρήσῃ χαμηλοφώνως ὅτι τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον αὐτόν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἦτον ἡ στάσις τῶν βραχιόνων τοῦ φακίρη· κατ' αὐτόν, ἄνθρωπος συνήθης δὲν ἦτον ἱκανὸς νὰ κρατῇ τοὺς βραχίονας ὀριζοντίως τεταμένους περισσότερον ἀπὸ πέντε ἕως ὀκτῶ λεπτὰ τῆς ὥρας.

Τέλος ὁ Κοβινταζαμὺ ἐφάνη ὅτι ἐξυπνᾷ· τῇ προσκλήσει τοῦ Λιονέλ, ἐτρέξαμεν ὅλοι πρὸς τὴν γάστραν· τὸ ὑφάσμα ἀπερρίφθη, καὶ εἶδομεν χαρίεν μικρὸν φυτὸν σιλικυπρίου, ὕψους ὑπεκκομῆτρων τινῶν· αἱ κοτυληδόνες εἶχον καταστῆ φύλλα, οἱ ὀφθαλμοὶ ἤρχίζον ὡσαύτως νὰ φυλλοφορῶσιν· εἰς τὴν ρίζαν τοῦ φυτοῦ εὐκόλως ἀνεύρομεν τὰ δύο μέρη τοῦ περιβλήματος τοῦ σπόρου· τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἔφερε προφανέστατα τὰ ἔχνη τῆς ἐντομῆς τοῦ Μπωφόρ. Ὁ φακίρης μᾶς ἐχαίρετίσε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν πύργον.

«Πολὺ, πολὺ νόστιμοι, ἂν καὶ πολὺ μακρὸν

διά παιγνίδι ταχυδακτυλουργού, εἶπεν ὁ δημοσιογράφος.

— Δὲν γνωρίζω ἂν πρόκειται περὶ ταχυδακτυλουργοῦ, ἀπήνησεν ὁ ἰατρός· ὑπάρχουν λόγοι ὑπὲρ καὶ κατὰ τοιαύτης γνώμης. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ χρώματος ἀπὸ τὸν Κοβινταζαμύ, τὸ βιβδίου, τὸ τεμάχιον τοῦ ὑφάσματος, μὲ κάμουν νὰ δυσπιστῶ. Ἄλλ' ὅμως σύ, Μπωφόρ, ἐδιάλεξες τὸν σπῆρον εἰς τοῦ κηπουροῦ· ὑποθέτω ὅτι δὲν ἐπέτρεψες νὰ σοῦ ἐκβιάσῃ τὴν ἐκλογὴν κανεὶς τρίτος· σύ τὸν ἐσημάδευσες τὸν σπῆρον. Ἡμποροῦμεν νὰ παραδεχθῶμεν ὡς πιθανόν, χωρὶς νὰ προϋποθέσωμεν συνεννοηθῆναι τοῦ Λεγρὰν, ὅτι ὁ φακίρης σοῦ ἐπέβαλε τὴν ἐκλογὴν σου, ὅτι προπαρεσκεύασε, πρὶν ἔλθῃ ἐδῶ, ὠρισμένον φυτὸν διὰ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν κατάστασιν ποῦ τὸ εἶδομεν, ὡς καὶ τὰ δύο τεμάχια τοῦ περιβλήματος τοῦ σπῆρου, ὅτι ἐμάντευσε τὸ σημάδι σου, διὰ νὰ τὸ ἀπομιμηθῇ εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν, ὅτι ἔφερε κρυμμένον τὸ φυτὸν τοῦ εἰς μίαν δίπλαν τοῦ γυμνοῦ σώματός σου, καὶ τὸ ἐτοποθέτησεν εἰς τὴν γάστραν, ἐνώπιον πληθούσης ὁμηγύρεως, μὲ ἀρκετὴν ἐπιτηδεϊότητα διὰ νὰ εὐρωμεν μετὰ μίαν ὄραν τὰς λεπτοστάτας ρίζας τοῦ νέου φυτοῦ βυθισμένας τὸσον φυσικὰ εἰς τὴν γῆν, τὰ νέα φύλλα τοῦ τὸσον τρυφερὰ καὶ τὸσον ὁροσερὰ;

Ἡ νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐνώπιον ἡμῶν, εἰ ὅποιοι δὲν ἐπύσασαμεν νὰ τὸν βλέπωμεν, ἀντικατέστησε δι' ἄλλης γάστρας ἐτοιμῆς ἐκείνην ποῦ τοῦ ἔφερε ὁ ἴδιος; Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ τὸ φαινόμενον, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἀπλῆς ταχυδακτυλουργίας, εἶνε περισσότερο ἐκτακτὸν ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὅποια ὁ φακίρης ἐξετέλεσε χθὲς ἐνώπιόν μας, θὰ τηρήσω ὅπως διόλου ἐπιφυλακτικὴν στάσιν, καὶ θὰ ἀρκεσθῶ εἰς πλήρη σιωπὴν.»

— Ἐν πρώτοις, εἶπεν ὁ φιλόσοφος Μιχαὴλ Σταινβίλλ, τὸ φαινόμενον εἶνε τὸσον ἀσύνθητες ὅσον παρίσταται; Γνωρίζομεν ὅτι οἱ κηπουροὶ δύνανται νὰ ἐπισπεύσωσι μεγάλως τὴν βλάστησιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φυτῶν, ἐκθέτοντες ταῦτα, ὑπὸ ἰδιαιτέρους ὅπως ὄρους, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἡλίου, τῆς θερμοκρασίας, τοῦ λιπάσματος, δηλονότι ὑπεβάλλοντες ταῦτα εἰς δυνάμεις διαφορητικὰς κατὰ βαθμὸν, ἂν ὄχι κατ' οὐσίαν (συγγνώμην διὰ τὰς γραφώδεις ἐκφράσεις μου) ἀπὸ ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι ἐπιδρῶσιν ἐπ' αὐτῶν ὑπὸ συνήθεις ὄρους. Κατ' ἀρχὴν δὲν ἀποστέρησεν νὰ παραδεχθῶ ὅτι ὁ φακίρης ἐκληρονόμησεν ἐκ τῶν διδασκάλων τοῦ τὰ μυστήρια παραδόξου φυτοκομίας, καὶ ἐκ τῆς φύσεως τὰς ἀναγκαίας δυνάμεις πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν μυστηρίων τούτων. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅστις φαίνεται κατέχων τὴν δυνάμιν νὰ ἐνεργῇ ἄνευ ἐπαφῆς ἐπὶ τῶν βαρέων σωμάτων, ἢ νὰ μαντεύῃ τοὺς στοχασμοὺς τοῦ ἄλλου, κάλλιστα δύναται, ἀκριβῶς

εἰπεῖν, νὰ προκαλῆ τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν εἰς χρόνον ταχύτερον ἢ ὅπως ἀπαιτεῖται εἰς τὰ μᾶλλον περιποιημένα ἀγροκήπια.

« Ἐννοεῖται ὅτι τοιαύτη ἐπιστήμη δὲν ἀνήκει εἰς ἡμᾶς, οὔτε διδάσκεται εἰς τὰ Πανεπιστήμια. Ἡ ἐπιστήμη αὕτη καλεῖται ἀπόκρυφος, μέχρις ὅτου ἐπιστῇ ἡ στιγμή, ἢ ὄχι καὶ πολὺ ἀπέχουσα, νὰ γίνῃ καὶ αὕτη κοινὴ καὶ φανερά. Ἡ ἀλχημεία, ἀπόκρυφος ἐπιστήμη τῶν μάγων τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, εἶνε τὴν ἡ ἐπίσημος χημεία. Τίς οἶδεν ἂν ποτε ἢ μετουσίωσις τῶν μετάλλων δὲν θὰ ἐνεργῇ εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ ἐργαστήρια ὡς τὸ συνηθέστατον τῶν πειραμάτων, ἂν δὲν θὰ γελούν μὲ τὰ ἐξήντά μας καὶ πλέον ἀπλὰ σώματα, τὰ ἥδη ἀναγνωρίζόμενα, ἂν δὲν θὰ διδάσκωνται οἱ μαθηταὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων ὅ,τι ἀπὸ τῶρα ὑποπτεύομεν, τουτέστιν ὅτι ἐν μόνον ἀπλοῦν σώμα ὑπάρχει, τὰ ἀρχέτυπα ἄτομα, ἀπολύτως, αἰωνίως ὅμοια πρὸς ἀλλήλα, τὰ ὅποια σχηματίζουν διὰ τῶν διαφορῶν αὐτῶν συνδυασμῶν τὰ ἀπειράριθμα σώματα, τὰ λεγόμενα σύνθετα; Ἄλλὰ καὶ τότε, καθὼς καὶ τὴν ὄρα, θὰ παρεμβάλη ὁ ἐνοχλητικὸς ἐκεῖνος μεταφυσικός, ὅστις, καθὼς καὶ τὴν ὄρα, θὰ ἐρωτᾷ τί ἐστὶν ἄτομον, τί ἐστὶν ὕλη, καὶ θὰ ἐπαναλαμβάνῃ τοὺς λόγους τοῦ Φενελῶνος, ὅστις ἐν τούτῳ ἤτο μεταφυσικὸς κατωτέρως ὅπως ἀξίας ἀπέναντι τῶν μεγάλων διδασκάλων ἡμῶν: «Ἐἶνε οὐκ οἶδ' αὖτις, ὅπερ διαλύεται εἰς τὰς χεῖρας μου μόλις τὸ συνθλίψω».

« Περὶ ἑργῶν πρᾶγμα ἢ διαφορά ποῦ σὰς ἐκπλήττει μετὰ τὸ κανονικὸν χρόνον, τὸν ὅποιον ἀπαιτεῖ τὸ φυτὸν διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν, εἰς ἣν πρὸ ὀλίγου τὸ εἶδετε, καὶ τοῦ χρόνου ὅστις ἤρκεσεν εἰς τὸν φακίρην διὰ νὰ τὸ ἀναπτύξῃ ὑπὸ τὰς ὄψεις μας! Ἀνεγίνωσκον πρό τινος πνευματώδη καὶ τὰ μάλιστα φιλοσοφικὴν διατριβὴν τοῦ Οὐίλλιαμ Crookes, τοῦ ἰδίου περὶ τοῦ ὁποῖου σὰς ὠμίλει χθὲς βράδῃ ὁ Ζολλύ. Ὑπομνήσκει ἐν αὐτῇ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ καθηγητοῦ Οὐίλλιαμ Τζέιμς περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς διαφορᾶς ἐν τῇ ἐκτιμῇ τοῦ χρόνου, προερχομένης ἐκ διαφορητικῆς ταχύτητος τῶν αἰσθησῶν εἰς ὄντα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀνεπτυγμένα ἡμῶν ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην. Δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν δεκάδα γεγονότων τὸ πολὺ ἀνὰ δευτερόλεπτον. Ὑποθέσατε ὅτι εἴμεθα ὀργανισμένοι οὕτως, ὥστε νὰ γνωρίζωμεν δεκαεξήκοντα τοιαῦτα εἰς τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα, ἢ ὥστε νὰ μὴ κατέχωμεν ἢ τὸ χιλιοστημόριον τῶν αἰσθησῶν, τὰς ὁποίας παράγει νῦν ἐφ' ἡμῶν ἐν δευτερόλεπτον. Καὶ ὑπολογίσατε, ἂν θέλετε νὰ διασκεδάσετε, τὰς συνεπειὰς τῶν μεταβολῶν τούτων ἐπὶ τῆς διανοίας ἡμῶν. Τίποτε σχετικώτερον τῆς ἀντιλήψεως τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου. Ἀκριβῶς εἰπεῖν, τί εἶνε δι' ἡμᾶς ἐν λεπτόν, μία

ὄρα, μία ἡμέρα; Ὁ φυσικὸς θὰ ὄρησεν ταῦτα ὡς τὸ ἄθροισμα τοῦ χρονικοῦ διαστήματος, ὅπερ διανύει τὸ ἐκκρεμὲς πρὸς ἐκτέλεσιν ὠρισμένων κινήσεων, καὶ ὅτι τὸ ἄθροισμα τοῦτο εἶνε σταθερόν, ὡς αἰεὶ δὲν μεταβάλλονται οἱ ὄροι, ὑφ' οὓς κινεῖται τὸ ἐκκρεμὲς. Ἄλλ' ὁ ψυχολόγος δὲν βλέπει ἐκ τῆς ἰδίας ἀπόψεως τὰς καθιερωμένας διαιρέσεις τοῦ χρόνου. Τὸ λογικὸν ὄν, τὸ ὅποιον θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποστῇ ἐν δισεκατομμύριον αἰσθησῶν καὶ νὰ ἔχῃ ἐν δισεκατομμύριον ἰδεῶν, ὅπερ δὲν ἀπάδει ὅπως εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, ἐνῶ τὸ ἐκκρεμὲς ἐκτελεῖ τὸν ἀριθμὸν τῶν κινήσεων, αἵτινες ἀναλογουσιν εἰς ἓν λεπτόν τῆς ὄρας, θὰ ἔχῃ τῆς διαιρέσεως ταύτης τοῦ χρόνου τὴν αὐτὴν ἐννοίαν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν καὶ ἡμεῖς; Ὅτι τὴν εὐρὴ ἐπίσης βραχείαν, ὡς τὴν εὐρίσκομεν ἡμεῖς; Εἰς τὰ ὄνειρα, ὡς τὸ ἀπέδειξεν ἀκριβέστατα πειρατήσεις, ἐκτελεῖται ἐνίοτε δι' ἡμᾶς, εἰς ἓν δευτερόλεπτον, σειρά διακεκριμένων πράξεων, ἧτις θὰ ἀπῆται ὄρας καὶ ἡμέρας ἐν τῇ πραγματικότητι. Τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως, ἄτινα, κατὰ τὸν ἡμέτερον τρόπον τῆς γνώσεως, εἰσὶν ἀναγκαιῶς ἀποχωρισμένα ἐν τῷ χρόνῳ καθ' ὠρισμένον τρόπον, δὲν δύνανται νὰ καταστῶσιν ἀντιληπτὰ ὡς πολὺ μᾶλλον ἐγγύς ἢ πολὺ μᾶλλον μακρὰν ἀλλήλων; Καὶ δὲν δυνάμεθα μάλιστα νὰ ἀντιληφθῶμεν ὡς στιγμιαίαν, ἐξῶ τοῦ χρόνου, ἐν ἀπειρομεγέθει διανοία, τὴν γνώσιν τῶν φαινομένων, τῶν ὁποίων τὸ σύνολον ἀποτελεῖ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ κόσμου, γνώσιν ἧτις ἀναγκαίως δι' ἡμᾶς ὑποτάσσεται εἰς τὸν νόμον τοῦ χρόνου; Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὰ φαινόμενα ταῦτα, ἀλλεπάλληλα δι' ἡμᾶς, δὲν εἶνε, διὰ τὴν τοιαύτην διάνοιαν, ἀπολύτως ἰσόχρονα;

« Ἡ δύναμις τοῦ ἐπισπεύδειν ἄπως τὴν διαδοχὴν τῶν φαινομένων, τῶν ἀποτελούντων τὴν βλάστησιν φυτοῦ τινος, δὲν μοὶ φαίνεται τὸσον ἀξίον ἐκπλήξεως, καὶ ἡ καινότητος αὕτη θαυμαστοποιεῖ δὲν μὲ καταπλήττει περισσότερο ἀπὸ τὰ κατορθώματα ἐνός κοινῶν ἀγύρτου. Ὅτι μ' ἐνδιέφερε πολὺ μᾶλλον ὁ φακίρης οὗτος, ἐάν μοι ἀπεκόμιζεν ἐξ Ἰνδιῶν νέας τινὰς ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ βαθύως μυστηριώδους νόμου τοῦ καθορίζοντος τὴν διαδοχὴν ταύτην, ἐπὶ τῶν ἀποκρῦφων δυνάμεων τῶν διευθυνουσῶν τὴν ὕλην ἐν τῇ διηνεκῇ αὐτῆς ῥοῇ, αἵτινες, ἐν τῇ τάξει τῆς ζωικῆς φύσεως, συνδυάζουσι πρὸς στιγμὴν τὰ ἄτομα διὰ νὰ σχηματίσωσιν ἐξ αὐτῶν φαρτὰς ἀτομικότητας, κατὰ τύπους μᾶλλον ἢ ἥττον σταθεροῦς, κλυομένας εἶδη, γένη, οἰκογενεῖας κτλ., καὶ τὸν λόγον πάντων τούτων.

« Ἄλλὰ δὲν γνωρίζει περὶ αὐτῶν πλεονέστερα τῶν βραχυμάων προγόνων σου, τῶν ὁποίων μοὶ εἶνε οἰκεία ἢ φιλοσοφία, πλεονέστερα τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Ἐγγέλου. Καὶ ἀληθῶς

εἰπεῖν, καθὼς ἡμεῖς, εἴτε εἰδήμων τῶν ἰδικῶν μας ἐπιστημῶν, εἴτε ὄχι, δὲν εἰζεύρει τίποτε.

« Διότι, κύριοι, πρέπει νὰ τὸ ἀναγνωρίσωμεν, ὕστερον ἀπὸ τὸσας μελέτας καὶ θεωρίας, ὁ κόσμος ἐξακολουθεῖ νὰ εἶνε δι' ἡμᾶς φαντασμαγορία, τῆς ὁποίας ἢ κατὰ βάθος ἐξηγήσεις μας διαφεύγει. Αἱ ἐπιστήμη καὶ ἡμῶν συλλαμβάνουσι κάλλιον ἢ ἄλλοτε ποτε τὸν δεσμὸν τὸν συνδέοντα ὠρισμένα τινὰ φαινόμενα πρὸς ἄλλα, καὶ αὐτὸ εἶνε ὄλον. Ἴσως δικαίως πράττομεν φιλοσοφούντες, καὶ ἐγὼ αὐτὸς φρονῶ, ὅτι ἡ φαντασμαγορία αὕτη δὲν εἶνε ματαία, ὡς πιστεύουσιν οἱ μηδενισταί, ὅτι ἔχει νόημα καὶ σκοπὸν. Νομίζω, ἐναντίον τῶν ὀπαδῶν τῆς θετικῆς φιλοσοφίας, ὅτι ἡ ζήτησις τοῦ νοήματος καὶ τοῦ σκοποῦ τούτου, ἀκόμη καὶ ἄνευ τινὸς ἐλπίδος, ἀποτελεῖ τὴν ὑψίστην ἐνασχόλησιν τοῦ πνεύματος, ὅτι δὲ τὸ βεβαιότατον σημεῖον τῆς διανοητικῆς ἡμῶν ὑπεροχῆς εἶνε ἡ γνώσις τοῦ ὅτι ἀνίσως τὰ προβλήματα ταῦτα εἶνε δι' ἡμᾶς ἄλυτα, ἐν τούτοις ὑπάρχουσι, καὶ εἶνε ἡ ὑπόβολή αὐτῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῶν ὄντων διεκφεύγουσι, καὶ θὰ διεκφεύγωσιν αἰωνίως τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν, δὲν εἴμαι σχεδὸν περισσότερο προωδευμένος εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπὸ ἑνα μηδενιστῆν ἢ ἀπὸ ἑνα θετικιστῆν. Δὲν τὸ λέγω βέβαια πρὸς τοὺς ἀφελεῖς ἐκεῖνους σπουδαστάς, οἱ ὁποῖοι ἐρχονται κάποτε νὰ μὲ συμβουλευθοῦν ἐπὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ παντός εἰς τὸ διδασκαλικόν μου σπουδαστήριον· ἂν τὸ ἐξήταζον καλῶς, θὰ ἔβλεπον εἰς μίαν γωνίαν τοῦ παλαιῶν εἰκόνα, ἐνώπιον τῆς ὁποίας συχνὰ πυκνὰ σταματῶ· εἶνε ἡ Μελαγχολία τοῦ Ἀλβέρτου Δύρερ· ἀρκούντως ἐκφράζει τὴν ψυχικὴν μου κατάστασιν.»

— Τί φλύαρος αὐτὸς ὁ Σταινβίλλ! ἀνεκράξεν ὁ Μπωφόρ. Τί μὰς ἐνδιαφέρει ἡ ψυχικὴ σου κατάστασις; Ἡ μελαγχολία σου δὲν εἶνε καινούργιον πρᾶγμα. Πότε θὰ γείνη τὸ τελευταῖον πείραμα ποῦ μὰς ὑπεσχέθη ὁ φακίρης;

Γ'

Ὁ Λεγρὰν μὰς ἀνήγγειλεν ὅτι θὰ ἐγίνετο τὸ βράδῃ μετὰ τὸ δεῖπνον.

Ὁ φακίρης ἐξέφρασε πρὸς τὸν Ἀγγλον, τὸν διερμηνέα του, τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὸ ἐκτελέσῃ εἰς τὸ μᾶλλον ἀπόκεντρον καὶ σιωπηλὸν διαμέρισμα τοῦ πύργου· ὁ φιλοξενῶν ἡμᾶς ἐπέειθη, μετὰ δισταγμοὺς τινὰς, νὰ μὰς παραχωρήσῃ δωμάτιον πάντοτε κλειστόν, ὅπου μόνος αὐτὸς εἰσῆρχετο. Ἦτο τὸ δωμάτιον, εἰς τὸ ὅποιον διέμενον ἀδελφὴ του ἀποθανούσα, τὴν ὁποίαν τρυφερώτατα ἠγάπα. Τὸ ἐγνωρίζομεν, καὶ δὲν ἠλθεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ μὰς συστήσῃ ἡσυχίαν, ὅτε εἰσῆλθομεν εἰς αὐτό.

Ὁ Κοβινταζαμύ ἐνεφανίσθη ἐνώπιον ἡμῶν διὰ τελευταίαν φοράν· ἡ ἐκφρασις τοῦ καμάτου

ήτον αίσθητή επί του χαλκόχρου προσώπου του· άλλ' οί ὀφθαλμοί του ἔλαμπον διὰ ζωηρότερας λάμψεως, ἥτις, καθὼς μᾶς εἶπεν ὁ Ζολλύ, ἐκνέωνε σφοδρὸν πυρετόν. Κατεβιβάσθη ἡ θρουαλίς τῆς λυχνίας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ φωτίζεται ἀμυδρότατα τὸ δωμάτιον. Ἐκάθισεν ὀκλαδὴν καὶ ταχέως ἐβυθίσθη εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶ καταληπτικὴν κατάστασιν. Ὁ σέρ Λιονέλ Φιλίπ χαμηλοφώνως μᾶς ἐξήγησε τότε, ὅτι, ἐνῶ ποτε ἐξετέλει ἐνώπιόν του ὁμοίον πείραμα ὁ φακίρης εἰς τὰς Ἰνδίας, Ἄγγλοι ἐπιστήμονες, ἐκεῖ προσιτάμενοι, εἶχον καταπέσει τὸν φακίρην νὰ ζυγισθῆ ἐπὶ πλάστιγγος ἰδιαιτέρως ἀρμοσθείσης διὰ νὰ δεῖξη καὶ τὴν ἐλαχίστην μείωσιν τοῦ βάρους τοῦ σώματός του, καὶ ὅτι εἶχε βεβαιωθῆ ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πειράματος τὸ βῆρος τοῦτο βαθμυδὸν ἀπέβαινε ἐλαφρότερον.

Μετ' οὐ πολὺ εἶδομεν εἰδός τι φωταυγούς ἀτμοῦ νὰ ἀναδύη ἀριστερόθεν τοῦ Κεθινταζαμύ, καὶ νὰ τοποθετῆται εἰς μικρὰν τινα ἀπόστασιν ἀπ' αὐτοῦ ὄγκου, ὅστις συγκεχυμένος ἐν ἀρχῇ, προσέλαβε ταχέως τὴν μορφήν γυναικός. Ἰπὸ εἰδός τι περιβολῆς κυματίζουσης, εἰδός τι κοιτανίτου ἢ σαβάνου, διεγράφη τὸ ἰσχίον, τὸ στήθος· κομφός, εὐλύγιστος λαϊμός διεκρίθη ἐκ τῆς φωτονεφέλης ἐκείνης, ἥτις ἦτον ὡς ἔργον μυστηριώδους τεχνίτου, καὶ συνεπληρώθη δι' ὠχρὰς κεφαλῆς, τῆς ὑποίας τὰ χαρακτηριστικὰ ἀναμφιβόλως ἦσαν ὀλιγώτερον εὐδιάκριτα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς ἡμῶν ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ πραγματικῶ ὑποκειμένου, βλεπομένου ἐγγύθεν ὑπὸ πλήρης φῶς, ἀλλ' οὐχ ἦττον διεκρίνετο ἐπίσης καλῶς, ὡς τὰ τοῦ προσώπου γυναικός, καλυπτομένου ὑπὸ λεπτοτάτου πέπλου.

Ἐκτός ἐμοῦ, κανεὶς δὲν ἔβλεπε τοὺς παρεστώτας. Ἄν καὶ τὸ φάντασμα ἐκεῖνο ἐξήγειρε σφοδρῶς τὴν περιέργειάν μου, δὲν τὴν ἀπερρόφα ὀλόκληρον. Καθήμενος μεταξὺ Μπωφόρ καὶ Λεγρᾶν, εἶχον ἴδει πρῶτον πάντων τὸν δημοσιογράφον, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πειράματος, ὅτε ἐπεφάνησαν τὰ πρῶτα περιγράμματα, νὰ μορφοῦνται ἐμπικτικῶς, ἔπειτα δὲ τὸν οἰκοδεσπότην, καθ' ἣν στιγμὴν διεγράφη ἡ κεφαλὴ, ἀκίνητον, περιφροντιν, καὶ τεθλιμμένον, νὰ προσηλοῖ ἐπ' ἐκείνης ἐναγωνίως τὰ βλέμματα.

Φεῦ! θὰ ἴδητε τώρα τί μᾶς ἐστοίχισεν ἡ προπετής ἀνοησία, τὸ ἀχώριστον στοιχεῖον τῆς blague, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ Γάλλοι, καὶ ἰδίως οἱ Παρισίνοί, καυχῶνται ὅτι εἶνε εἰδικοί. Ἐξάρνα εἰς τὸ δωμάτιον ὅπου ἐπεκράτει σιωπὴ τάφου, ἐξερράχη, ὡς τερατώδης ἀσχημοσύνη, ἡ ἐξῆς ἀναφώνησις: «Τὴν ξέρουμε, αὐτὴ δὲ! περιττὸν νὰ μᾶς τὴν παρουσιάσης!» Ἦτον ὁ Μπωφόρ, ὅστις, ἐξ ἄλλοκότου παρὰ πλανήσεως ὠθούμενος, ἐνόμιζε βεβαίως ὅτι εὐρίσκετο εἰς κερνεῖόν τι τοῦ βουλεβόχρου.

Δὲν ἐπροφθάσαμεν νὰ θυμώσωμεν ἐκνέτων του. Διότι ταυτοχρόνως ὁ Κεθινταζαμύ ἐρρηξε κρυγὴν, ἐξέτεινε ἀποτόμως τοὺς βραχίονας, καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ θαπέδου κατακέφαλα. Ὁ ἰατρός Ζολλύ καὶ ὁ σέρ Λιονέλ Φιλίπ ὤρμησαν πρὸς βοήθειάν του, τὸν ἔστρεψαν, τὸν ἐψαυσαν. Αἱ χεῖρές του ἦσαν παγωμέναι, ἡ καρδία του ἀκίνητος. «Ἄς τὸν φέρωμεν ἀμέσως εἰς τὸ κρεβάτι του, ἄς προσέξωμεν μόνον νὰ τὸν κρατῶμεν πάντα ὀριζοντίως, εἶπεν ὁ Ζολλύ». Ἄλλ' ἀνωφελεῖς ἀπέβησαν πᾶσαι αἱ φροντίδες αἱ παρεχόμεναι εἰς τοὺς προσβεβλημένους ἐκ συγκοπῆς. Ὁ δυστυχὴς φακίρης ἦτο νεκρός.

Δὲν θὰ σὰς διηγηθῶ ὅλα τὰ δυσάρεστα τὰ ἐπακολούθησαν τὸ τραγικὸν συμβάν, τὴν ἐπίσκεψιν τῆς δικαιοσύνης τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἥτις ἀπέληξεν αἰσίως, διότι ὁ εἰσαγγελεὺς ἔτυχε νὰ εἶνε νοήμων, καὶ ἔσχε μετὰ τοῦ Λεγρᾶν μακρὰν ἐμπιστευτικὴν συνδιάλεξιν, τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἄγγλου, ὅστις μᾶς ἀφῆσε ψυχρότατα, ἀποκομίζων τὸ πτώμα τοῦ φακίρη, μήτε τὴν φυγὴν τοῦ Μπωφόρ εἰς Παρισίους, χωρὶς νὰ ἀποπειραθῆ κανεὶς ἐξ ἡμῶν νὰ τὸν κρατήσῃ.

Ἐμείναμεν μὲ τὸν Λεγρᾶν ὁ Ζολλύ, ὁ Σταινβίλλ καὶ ἐγώ. Εἰς τὸν πύργον, στυγνὸν καταστάνα, αἱ ὄραι διέρρεον, μακρὰ καὶ πληκτικαί. Τὴν ἐσπέραν τῆς δευτέρας ἡμέρας μετὰ τὸ συμβάν ὁ Λεγρᾶν μᾶς παρεκάλεσε νὰ τὸν συνοδεύσωμεν εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου εἶχεν ἐκτελεσθῆ τὸ τόσον οἰκτρῶς ἀποληξάν πείραμα. Ἀνήλθομεν ἐκεῖ, φωτιζόμενοι ὑπὸ φανοῦ. Ἀποφεύγων νὰ ἐκφράσω ὑπὸ τίνων αἰσθημάτων κατελήφθημεν, ὅτε εἶδομεν κυμαινομένην εἰς τινα γωνίαν τοῦ δωματίου τὴν προχθεσινὴν ἐμφάνισιν. Ἦτον ἀκόμη ἐκεῖ, καὶ ἀνεγνωρίζετο, ἂν καὶ ἡ μορφή της εἶχε τι μᾶλλον ὀμιχλώδες, ἢ στάσις της ἐφάνετο προδιδούσα μεγάλην στενοχωρίαν, πραγματικὴν βάσανον. Τὴν ἐπομένην ἐσπέραν ἐπανήλθομεν εἰς τὸν νεκρῶσιμον θάλαμον· ὑποθέτω ὅτι ὁ Λεγρᾶν θὰ μετέβαινε ἐκεῖ μόνος ἐν τῷ μεταξύ. Τὸ φάντασμα εὐρίσκετο πάντοτε ἐκεῖ, ἀλλ' ἦδη τὰ μέγιστα μεταβεβλημένον· δὲν ἀνεγνωρίζε τις πλέον ἐν αὐτῷ τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν· ἐφάνετο διαλυόμενον, ἐξατμιζόμενον. Εἰς τὴν ἐπακολούθησαν ἐπίσκεψιν, τὸ δωμάτιον ἦτο κενόν. Καὶ καθ' ἣν ὄραν ἐξήρχετο αὐτοῦ διὰ τελευταίαν φοράν ὁ Λεγρᾶν, ἡ φυσιογνωμία του ἐξέφραζε βαθεῖαν θλίψιν, τὴν ὁποίαν ἐπεβάσθημεν ὡς ἀληθεῖς φίλοι, διὰ πλήρους τουτέστι σιωπῆς.

Ὁ Σεπτέμβριος ἐπλησίαζε νὰ ἐκπνεύσῃ. Ἀπεχωρίσθημεν, καὶ ἐπὶ μακρὸν ὁ πύργος ἔμεινε κλειστός.

(Alexandre Martin)

ΤΟ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟ ΠΟΥ ΕΧΑΜΟΓΕΛΟΥΣΕ¹

Ἐνας μεγάλος Ρήγας τῆς Ἀνατολῆς ἀπέκτησεν ἓνα μονάκριβο παιδί. Χρόνια καὶ χρόνια τὸ ἐπερίμενε ὁ Ρήγας τὸ βασιλόπουλο. Χρόνια καὶ χρόνια τὸ ἐπερίμενε ὁ λαὸς του. Ὁ Ρήγας ἐκινδύνευε νὰ πεθάνῃ ἀκλήρος. Στὰ τελευταῖα ἔδωκεν ὁ Θεὸς κ' ἐγεννήθηκε τὸ παιδί. Μὰ τὸ βασιλόπουλο, μόλις ἀνοιξε τὰ μάτια του στὸν κόσμον καὶ κύτταξε τριγύρω του μὲ τὰ μεγάλα γαλανὰ του μάτια, ἀντὶ νὰ κλάψῃ, ὅπως ὅλα τὰ ἄλλα παιδιὰ, σιγοᾶνοιζε τὸ στοματάκι του καὶ ἄρχισε νὰ χαμογελά.

Ὅλοι οἱ μάγοι καὶ ὅλοι οἱ σοφοὶ τοῦ παλατιοῦ ἐμαζεύθησαν ἐπάνω ἀπὸ τὴ χρυσὴ κούνια νὰ ἰδοῦν τὸ παράξενο μωρό. Οἱ σοφοὶ ἐσκυψαν τὰ κεφάλια τους, μὲ τὰ μακρὰ τους κάτασπρα μαλλιά, οἱ μάγοι ἐκύτταξαν τὰ στέρια καὶ, γυρίζοντας κατὰ τὸν Ρήγα, τοῦ εἶπαν: Τὸ παιδί αὐτὸ θὰ γίνῃ μεγάλος σοφὸς καὶ μεγάλος μάγος, μεγαλείτερος ἀπὸ μᾶς. Τὸ μωρό, σὺν νᾶκουσε τὰ λόγια τῶν μάγων καὶ τῶν σοφῶν, ἐκάρφωσε τὰ μάτια του ἐπάνω στὶς ἄσπραις τοὺς γενεαῶδες καὶ ἐχαμογέλασε πάλι.

Τὸ βασιλόπουλο ἐμεγάλωνε μέσα στὰ πούπουλα καὶ μέσα στὰ χρυσάφια. Ὁ Ρήγας τὸ πότιζε μὲ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα. Σκλάβοι καὶ σκλάβικες τὸ παράστεκαν ἡμέρα καὶ νύχτα. Μὰ τὸ βασιλόπουλο ἦτον πάντα χλωμὸ καὶ ἀρρωστιάτικο καὶ τὰ μεγάλα γαλανὰ του μάτια ἦσαν πάντα γυρμένα κατὰ γῆς.

Ὁ Ρήγας ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς γιατροὺς ἀπὸ Ἀνατολὴ καὶ Δύσι. Καὶ οἱ γιατροὶ, μὲ τὰ γιατροσόφια καὶ τὰ βότανά τους, ἐμαζεύθησαν ἐπάνω ἀπὸ τὴ χρυσὴ κούνια. Ἄνοιξαν τὰ γιατροσόφια τους καὶ ἄρχισαν νὰ μιλοῦν λατινικὰ ἀναμεταξύ τους. Καὶ τὸ βασιλόπουλο, χλωμὸ καὶ ἀρρωστιάτικο, ἐπάνω στὰ πούπουλεια προσκέφαλα, τοὺς ἐκύτταζε μὲ τὰ μεγάλα του μάτια. Καὶ σὺν νὰ καταλάβαινε τὰ λατινικά τους καὶ σὺν νὰ ἐξεδιάλυε τὴ σοφία τους, ἐχαμογελοῦσε πάλι, ἐχαμογελοῦσε ὀλοένα.

Τὰ χρόνια ἐπερνοῦσαν. Τὰ βότανα καὶ τὰ μαντζουρία τῶν γιατρῶν δὲν ἔλειψαν μιὰ ἡμέρα ἀπὸ τὸ προσκέφαλο τοῦ μικροῦ. Μὰ τὸ βασιλόπουλο δὲν ἤθελε νὰ πάρῃ ἐπάνω του, σὺν νὰ τὸ ἔτρωγε κάποιον μυστικὸν σαράκι. Ἐμεγάλωσε μὲ τὸν καιρὸ, ἐγίνε παλληκᾶρι, μὰ τὰ μάγουλά του ἦσαν πάντα χλωμὰ, τὰ μάτια του βαθυλωμένα, τὸ κορμί του ἀδύνατο καὶ ἀχαμνὸ. Τὰ μάτια του ἦσαν πάντα γυρμένα κατὰ τὴ γῆ,

¹ Ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἄρτι δημοσιευθέντος ἔργου «Ἀπὸ τὴν Φύσιν καὶ ἀπὸ τὴν Ζωὴν».

καὶ τὰ λόγια του μετρημένα. Μόνον ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, χωρὶς κανέναν νὰ ξέρῃ τὴν αἰτία, σιγοᾶνοιζε τὰ χλωμὰ του χεῖλια κ' ἐχαμογελοῦσε.

Ὁ Ρήγας τὸ πῆρε κατάκαρδα. Τὰ γεράματα τὸν εἶχαν πλακώσει καὶ, βλέποντας τὸ παιδί του τὸ ἀμίλητο καὶ τὸ ἀρρωστημένο, ἐθυμήθηκε τὰ λόγια τῶν μάγων καὶ τῶν σοφῶν, ποῦ τοῦ εἶπαν, πῶς τὸ βασιλόπουλο θὰ γίνῃ πειὸ μέγας μάγος καὶ πειὸ μέγας σοφὸς ἀπ' αὐτούς, καὶ τὰ δάκρυα τοῦ ἦλθαν στὰ μάτια. Ἐφώναξε τοὺς μάγους καὶ τοὺς σοφοὺς τοῦ παλατιοῦ τριγύρω του καὶ τοὺς εἶπε νὰ χαθοῦν ἀπὸ τὰ μάτια του, νὰ φύγουν ἀμέσως ἀπὸ τὸ παλάτι.

Ἐδίωξε τοὺς μάγους καὶ τοὺς σοφοὺς ὁ Ρήγας κ' ἐπῆρε τὸ μονάκριβό του κ' ἐτράβηξε σὲ μακρινὸ ταξεῖδι, μήπως καὶ τὰ θαύματα τοῦ κόσμου καὶ οἱ τέχναις τῶν ἀνθρώπων, εἰς τίς ξέναις χώραις, ἀναστήσουν τὴν ψυχὴν τοῦ παιδιοῦ του καὶ δυναμώσουν τὸ κορμί του. Ἐπῆρε τὸ παιδί του ὁ Ρήγας, ἀρμάτωσε τὴ βασιλικὴν του φρεγάδα κ' ἐτράβηξε στὸ μακρινὸ ταξεῖδι.

Ἐσχίσανε τὰ πέλαγα ἀπὸ ἀνατολὴ σὲ δύσι, ἐπῆγανε στὶς χώραις τίς μακρινὰς ποῦ δὲ βασιλεύει ποτὲ ὁ ἥλιος, ἐπῆγανε ἐκεῖ ποῦ πέφτουν οἱ μεγάλοι καταρράκταις ἀπὸ τοὺς θεόρατους βράχους, ἐπέρασαν ἀπὸ τίς θάλασσαις ποῦ κυλοῦν τὰ βουνὰ τὰ παγωμένα καὶ ἀσπρεθολοῦν μέσα στὰ σκοτάδια. Ἐβγῆκαν κ' ἐσεργιάνισαν στὰ δάση ποῦ κελαιοῦν τὰ ὠραιότερα πουλιὰ τοῦ κόσμου. . . Οἱ δασκάλοι ἀκολουθοῦσαν ἀπὸ κοντὰ κ' ἐξηγοῦσαν τὰ μυστήρια τῆς φύσεως. Μὰ τὸ βασιλόπουλο τὰ κύτταζε ὅλα μὲ ἀδιάφορία, ἄκουε τὰ λόγια τῶν δασκάλων ἀξένοιαστα καὶ ἔπειτα μισοᾶνοιγε τὰ χλωμὰ του χεῖλια κ' ἐχαμογελοῦσε.

Ἐπῆγαν ἔπειτα στὶς μεγάλαις πολιτεῖαις. Ἐπῆγαν στὰ πανηγύρια, στὰ θέατρα, στοὺς χοροὺς. Ἐτριγύρισαν τὰ παλάτια τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως. Ἐπαραστάθησαν στὶς χαρὰς καὶ στὶς λύπαις τοῦ κόσμου, στοὺς γάμους καὶ στὰ λείψανα, στὶς ἀγάπαις καὶ στὰ μίση, στάγκαλιάσματα τοῦ ἔρωτος καὶ στὰ δαγμάματα τῆς ἐχθρας. Οἱ δασκάλοι, ποῦ ἀκολουθοῦσαν ἀπὸ κοντὰ, ἐξηγοῦσαν πάλι τὰ θαύματα τοῦ κόσμου καὶ τὰ μυστήρια τῆς ψυχῆς. Μὰ τὸ βασιλόπουλο ἐκύτταζε πάλι ἀδιάφορα τριγύρω του κ' ἐχαμογελοῦσε.

Οἱ δασκάλοι τότε ἐγύρισαν κατὰ τὸ Ρήγα καὶ δειλὰ-δειλὰ τοῦ εἶπαν: «Ἀρέντη, βασιλεῦ μου, μάταια πασχίζεις. Τὸ παιδί σου δὲν βλέπει παραπέρα ἀπὸ τὴ μύτη του. Κρίμα τὰ ἐξοδὰ σου καὶ κρίμα τοὺς κόπους μᾶς.» Τὰ μάτια τοῦ Ρήγα στὰ λόγια αὐτὰ ἐβουρκώσανε. Ἐγέμισε τοὺς δασκάλους φλοσυριὰ καὶ τοὺς εἶπε: «Πηγαίνετε στὸ καλὸ. Τὸ βλέπω καὶ μοναχὸς μου. Οἱ μάγοι καὶ οἱ σοφοὶ μ' ἐγέλα-

σαν. Μάταια τὰ ἐξοδά μου καὶ μάταιοι οἱ κόποι σας. Σύρετε στὸ καλό.»

Ὁ Ρήγας ἐπῆρε τὸ παιδί του κ' ἐγύρισε στὸ βασιλείο του. Τὰ μαλλιά του καὶ τὰ γένειά του εἶχαν ἀσπρίσει ἀπὸ τὸν καϋμό. Τὸ βασιλόπουλο πειὸ χλωμὸ καὶ πειὸ ἀχαμνὸ ἀκόμα, σὲν νὰ τῶτρωγεν ἕνα μυστικὸ σαράκι, ἐκλείσθηκε μέσα στὸ παλάτι, ἔπεσε στὸ κρεβάτι καὶ μίαν αὐγὴ ἀνοιξιάτικη ἔκλεισε τὰ μάτια του κ' ἐπέθανε. Ὁλος ὁ λαός, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, γέροι καὶ νέοι, ἐμαζεύθησαν ἀπ' ὅλο τὸ βασίλειο νὰ βρῶνεν μὲ νεκρολόλουδα τὸ βασιλόπουλο. Οἱ μαιρολογίστριες ἐμυρολογούσαν. Ὁ Ρήγας ἀκίνητος καὶ βουρκομένος ἐστεκόταν ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του. Οἱ μάγοι καὶ οἱ σοφοί, ποῦ τοὺς εἶχε διώξει ὁ Ρήγας ἀπὸ τὸ παλάτι, ἦλθαν καὶ στάθηκαν δίπλα στὸ νεκροκρεβάτι. Ἦλθαν κ' οἱ δασκάλοι κ' ἐστάθηκαν στὰ πόδια του.

Τὸ βασιλόπουλο μέσα στὴν κατάχρυση κάσση, μὲ τὰ μεγάλα μάτια του κλειστά, ἐχαμογελοῦσε ἀκόμη κάτω ἀπὸ τὰ ροδόφυλλα. Οἱ δασκάλοι ἐκυτταχθῆσαν ἀναμεταξύ τους καὶ εἶπαν σιγαλά: «Φτωχὸ παλληκάρη! Δὲν ἔβλεπε παραπέρα ἀπὸ τὴ μὴτη του!» Οἱ μάγοι καὶ οἱ σοφοὶ ἐκυτταχθῆσαν ἀναμεταξύ των καὶ εἶπαν: «Φτωχὸ παλληκάρη. Ἐβλεπε πειὸ βραθεῖά ἀπ' ὅλους μας. Τὰ κλειστά του μάτια βλέπουν τώρα τὰ μυστήρια τῆς ἄλλης ζωῆς!» Καὶ τὸ βασιλόπουλο, ποῦ ἔβλεπε μὲ τὰ κλειστά του μάτια τὰ μυστήρια τῆς ἄλλης ζωῆς, ἐχαμογελοῦσε μὲ τὸ ἴδιο χαμόγελο, κάτω ἀπὸ τὰ νεκρολόλουδα.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Η ΑΝΑΠΑΥΣΙΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Σπένσερ].

Εἶ καὶ ἡ ἠθικὴ, θεσπίζει ὄριον εἰς τὰς πρὸς συντήρησιν ἐνεργείας τῆς ζωῆς, ὁ περιορισμὸς δὲ οὗτος οὐ μόνον κατὰ τὸ φαινόμενον συνεπάγεται, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς ἐξαγγέλλει καὶ διατρανοῖ τὴν δικαιολογίαν τῆς ἀναπαύσεως, πλεῖστοι λόγοι μᾶς ὑποχρεοῦσι νὰ ἐκφράσωμεν τὸ πόρισμα τοῦτο μετ' ἀκριβείας καὶ νὰ ἐνδιατρίψωμεν εἰς αὐτό.

Ἐν πρώτοις δράσεις τινὲς δὲν συντελοῦσι πῶς εἰς τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς· καὶ ὅμως εἶνε θεμιτὸν νὰ ἐπιδιώκωμεθα καὶ εἰς αὐτάς μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρώτων. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, τὸ συμπέρασμα, δι' οὗ κατέληγε τὸ προγενέστερον κεφάλαιον, δὲν ὑπαγορεύει τὴν ἀπόλυτον ἀνάπαυσιν.

Ἀφ' ἑτέρου δὲ δέον νὰ ἐξετάσωμεν τοὺς ἀφοροῦν τρόπους τῆς ἀναπαύσεως, ἧτις εἶνε περίπου ἂν μὴ κατὰ πάντα πλήρης, νὰ σημειώσωμεν δὲ τὴν ἀνάγκην ἐκάστης ἐξ αὐτῶν.

Θὰ ἐξετάσωμεν ἐκ περιτροπῆς τὴν διαλείπουσαν ἀνάπαυσιν, τὴν διακόπτουσαν τὴν ἐργασίαν, τὴν νυκτερινὴν ἀνάπαυσιν, τὴν ἀνάπαυσιν μιᾶς ἡμέρας ἐπερχομένην μετὰ σειρὰν ἡμερῶν ἐργασίας καὶ τὴν παρατεταμένην καὶ τυχαίαν ἀνάπαυσιν τὴν ἐπερχομένην κατὰ μικρὰ διαλείμματα.

Ὁ ρυθμὸς ὁ ἐκδηλούμενος ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῶν ὀργάνων, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, συνοδεύεται ὑπὸ ἐναλλαγῆς ἀπωλείας καὶ ἐπανορθώσεως. Εἰς πᾶσαν συστολὴν τῆς καρδίας, εἰς πᾶσαν διαστολὴν τῶν πνευμόνων ἐπακολουθεῖ στιγμικία χαλάρωσις τῶν κινητήρων μυῶνων. Κατὰ τὴν θρέψιν ὁ βραχὺς ρυθμὸς τῶν περισταλτικῶν κινήσεων ἐπιταί τῷ ρυθμῷ τῷ μᾶλλον παρατεταμένῳ, τῷ παραγομένῳ ἐκ τῆς διαρκείας τοῦ γεύματος. Τὸ κράτος τοῦ νόμου τούτου ἐπεκτείνεται πολὺ περαιτέρω ἀφ' ὅσον τις ἐν ἀρχῇ ὑποθέσει, καθότι ὀργανικὴ τινὲς ἐνεργεῖαι, φαινόμενα διαρκῶς, δὲν εἶνε πραγματικῶς τοιαῦτα. Μυῶν ὑψιστάμενος συνολικὴν διαρκῆ φαίνεται διατελῶν εἰς κατάστασιν ἡμισιόμορφον· καὶ ὅμως ἐκάστη τῶν ἀποτελοῦσάν αὐτὸν πολυαριθμῶν μονάδων μεταβίνει ἀκαταπαύστως καὶ ἐξ ὑπαμοιβῆς ἐκ τῆς ἐνεργείας εἰς τὴν ἀνάπαυσιν, τινὲς δὲ συστέλλονται, ὅπότεν αἱ ἄλλαι χαλαρῶνται. Αἱ ἀσταθεῖς δὲ ἐντάσεις τῶν ἰνῶν ἐκείνων παράγουσι καὶ διατηροῦσι τὴν σταθερὰν ἐντασιν τοῦ μυῶνος.

Ὁ νόμος ὁ ἐκδηλούμενος ἐν ἐκάστῳ ὀργάνῳ καὶ ἐν ἐκάστῳ μέρει τοῦ ὀργάνου διέπει ὡσαύτως καὶ τὰς πλέον παρατεταμένας καὶ τὰς πλέον ἐντεταμένας συνεργασίας των. Οὐδεὶς δύναται ἀτιμωρητῆ, καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν ἀκόμη τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὴν δρᾶσιν, νὰ ἐπαναλάβῃ ἄνευ παύσεως ἢ διακοπῆς τὰς συνθέτους μυωνικὰς ἐντάσεις, δι' ὧν αἱ ζωτικὰ δυνάμεις ὑποβάλλονται εἰς σημαντικὴν ἐξόδουσιν. Ἡ δαπάνη ὑπερβάλλει κατὰ πολὺ τὴν ἐργασίαν τῆς ἀποδόσεως, ἐπιβάλλει δὲ παῦσιν προσωρισμένην ν' ἀποκαταστήσῃ ὅπως τὴν ἰσορροπίαν. Τοῦτο λέγεται κοινῶς ξεκουράζομαι. Ἡ παρατεταμένη καὶ ἀδιάκοπος ἐπιμονὴ εἰς κόπους ἔστω καὶ μετρίους εἶνε βλαβερὰ. Καὶ ὅσάκις μὲν εἶνε τυχαία, δὲν προξενεῖ βλάβην διαρκῆ, ἀλλ' ὅταν εἶνε ἄπαιστος καὶ καθημερινή, ἡ δρᾶσις ἔχει ὡς τελικὸν ἀποτέλεσμα τὴν ἀπώλειαν τῆς ἰκανότητος τοῦ ἐνεργεῖν. Ὁ συσπασμὸς τῶν γραφείων καὶ διάφοροι ἀτροφίαι τῶν καταπεπονημένων μυῶνων παρέχουσιν ἐντετοπισμένα παραδείγματα.

Τοῦτο δὲ ἰσχύει καὶ διὰ τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν ὅσον καὶ διὰ τὴν φυσικὴν. Μετὰ δεδομένον τινὰ καιρὸν προσοχῆς συγκεντρωμένης καὶ διαρκοῦς, γεννῶνται νευρικὰ διαταράξεις, ἀπολήγουσι εἰς τὴν ἀνικανότητα. Ἐχομεν συχνὰ παραδείγματα ἀσχιολῶν ἀπλουστάτων, εἰς τῆς διορθώσεως ἐπὶ πολλὰς κατὰ συνέχειαν ὥρας μικρῶν ἐλαττωμάτων τῶν διὰ τῆς μηχανικῆς κατα-

σκευαζομένων τριχάπτων, προξενούσης χρονίους ἀταξίας τοῦ ἐγκεφάλου. Ἐν δὲ ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις ἔχομεν τὸ παράδειγμα τῆς κινήσεως τῶν ἀμαξοστοιχιῶν ἐπὶ τινῶν σιδηροδρόμων ἐχόντων μίαν καὶ μόνην γραμμὴν, διευθυνομένην ὑπὸ εἰδικοῦ γραφείου· οἱ ὑπάλληλοι οἱ ἐπιστατοῦντες περὶ τὴν κίνησιν, ὧν ἡ προσοχὴ δὲν δύναται ν' ἀποσπασθῇ ἐκείθεν ἄνευ κινδύνου ἀτυχημάτων, δύνανται νὰ παραμείνωσιν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ περισσότερο ὠρισμένου τινὸς ἀριθμοῦ ἐτῶν, καθότι μετὰ ταῦτα καθίστανται ἐντελῶς ἀνίκανοι.

Ἡ κατάχρησις τῶν ἐντάσεων τούτων εἴτε φυσικῶν εἴτε διανοητικῶν ἔχει πάντοτε ὡς συμπῳμα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐμφανῆς τὴν προξενουμένην παρ' αὐτῆς ἐπώδυνον συναίσθησιν. Αἱ αἰσθήσεις διαμαρτύρονται κατὰ πάσης τοιαύτης καταχρήσεως, αἱ δὲ διαμαρτυρίαι των δὲν παραβλέπονται ἀτιμωρητῆ.

Περιττὸν νὰ ἐνδιατρίψωμεν ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς πλήρους ἀναπαύσεως, ἣν καλοῦμεν ὕπνον. Εὐκαιρὸν ὅμως εἶνε νὰ εἴπωμεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς διαρκείας του, ὅτε μὲν λίαν βραχείας, ὅτε δὲ λίαν παρατεταμένης.

Αἱ ἐπιπλήξεις, ἅς οἱ ἄνθρωποι συνηθίζουσι ν' ἀποτείνωσι διὰ τὰς ἐξείς των περὶ αὐτοὺς, ἐμφανίσουσι τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἐσφαλμένης δοξασίας ὅτι τὰ ἄτομα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸ αὐτὸ φῶλον καὶ ἔχοντα τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχουσι πάντα ἀνάγκην τῆς αὐτῆς ποσότητος ὕπνου· τοῦθ' ὅπερ ὅμως δὲν τοὺς ἐμποδίζει νὰ παραιτηρῶσιν ὅτι ἄτομα διάφορα δυνατόν ν' ἀρκῶνται εἰς διάφορον ἀριθμὸν ὥρων ὕπνου. Αἱ δύο αὗται δοξασίαι εἶνε βεβαίως ἀντιφατικαί. Τὸ ἀληθές εἶνε ὅτι ἡ ποσότης τοῦ ἀναγκαίου ὕπνου παραλλάσσει ἀναλόγως τῆς ἰδιοσυγκρασίας καὶ τῆς βρωμαλεότητος· ὅτε μὲν βραχὺς ὕπνος ἀρκεῖ, ὅτε δὲ ὕπνος παρατεταμένος μικρὰν παρέχει ὠφέλειαν. Ἄς ἐνδιατρίψωμεν ὀπωςοῦν περὶ τὰς φυσιολογικὰς συνθήκας τοῦ προβλήματος τούτου, ὅπως κατανοήσωμεν τὰς ζωϊκὰς ἀπαιτήσεις καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν πηγαζούσας ἐξείς, ἐξείς αἵτινες, ἐκ τῆς σημερινῆς ἡμῶν ἀπόψεως ἐξεταζόμεναι, δύνανται νὰ τύχωσιν ἠθικῆς ἐγκρίσεως.

Ἡ διαφορὰ μετὰξὺ τῆς καταστάσεως τῆς ἐργηγόσεως καὶ τοῦ ὕπνου συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι κατὰ τὴν πρώτην ἡ δαπάνη εἶνε ὑπερτέρα τῆς ἀναπλήρωσεως, κατὰ τὴν δευτέραν δὲ ἡ ἀναπλήρωσις εἶνε ὑπερτέρα τῆς δαπάνης. Τὸ ἔργον τῆς ἀναπλήρωσεως οὐδέποτε παύει, ἀλλ' ὅμως ἡ ἐντασις αὐτοῦ παυεῖται, καθὰ μαρτυροῦσι τὰ φαινόμενα τὰ παρατηρούμενα εἰς τὰς ζωηρὰς ὀπτικὰς ἐντυπώσεις. Κατὰ τὴν νεότητα, ὅτε τὸ αἷμα εἶνε πλούσιον καὶ ἡ κυκλοφορία δραστηρία, ἡ καταστροφὴ τοῦ νευρικοῦ ἰστού, ἣν παράγει ἐκάστη διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ λαμβανόμενη ἐντυπώσις, παραχρῆμα ἐπανορ-

θούται, ὁ δὲ ὀφθαλμὸς εὐρίσκεται πάραυτα ἐντελῶς ἔτοιμος νὰ δεχθῆ νέαν ἐντύπωσιν. Ἀλλὰ παρερχομένης τῆς ἡλικίας, ἡ ἰσχύς παρακμάζει, χρειάζεται δὲ μετὰ πᾶσαν ὀπτικὴν ἐντύπωσιν διάλειμμα μακρότερον διὰ νὰ ἀποκατασταθῆ ἡ εὐαίσθησις τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς χιτῶνος καὶ τῶν ὀπτικῶν νεύρων. Τὸ τοιοῦτον εὐκόλως διακρίνεται, ὅταν ἡ ἐντύπωσις παραχρῆμα ἰσχυρά. Ἐντυπουμένης νέας εἰκόνας, ἡ ἐμμόνη τῆς προηγουμένης εἰκόνας, περιβαλλομένης διὰ τῶν συμπληρωτικῶν αὐτῆς χρωμάτων, θὰ ἐμποδίσῃ νὰ διαγραφῆ ἡ δευτέρα μετ' εὐκρινείας.

Τὰ διαλείμματα τῆς ταχύτητος ἐν τῇ ἐπανορθώσει ποικίλλουσι, καθ' ὅσον προβαίνει ἡ ἡλικία διὰ τὸ αὐτὸ ἄτομον, διαλείμματα δὲ ἀνάλογα ἐκδηλοῦνται ἐκ παραλλήλου παρ' ἀτόμοις ἀφοροῖς· ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἀνισότης μετὰξὺ τῶν ἀναγκαιουσῶν ποσοτήτων τοῦ ὕπνου. Ἡ ἀνισότης αὕτη ἔχει διπλὴν τὴν ἀφορμὴν. Διὰ τὸν βρωμαλέον, ἡ ἐπανόρθωσις τελεῖται κατὰ τὴν ἐργηγορίαν μετὰ ταχύτητος, οὐδόλως ὑπολειπομένης τῆς ἐκ τῆς δράσεως προερχομένης δαπάνης· ὅθεν τὸ ἔλλειμμα εἶνε μικρὸν περὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας. Ἐκ τῆς αὐτῆς δὲ ἀφορμῆς, διαρκούντος τοῦ ὕπνου, ἡ ἀναγκαία ἐπανόρθωσις ἐνεργεῖται ταχύτερον. Ἀντιθέτως δὲ παρὰ τῷ ἀτόμῳ, οὗτινος ἡ θρέψις καὶ ἡ κυκλοφορία εἰσὶ βραδείαι, ἡ ἐξάντλησις ἐπέρχεται ταχύτερον τῆς δράσεως, πλείων δὲ ἀνάπαυσις καθίσταται ἀναγκαία εἰς τὰ ἐξησθημένα ὄργανα, ὅπως καταστῶσι ταῦτα ἰκανὰ πρὸς δρᾶσιν.

Κατηγοροῦνται ἄρα πολλάκις ἐπὶ ὀκνηρίᾳ ἄνθρωποι, οἵτινες ἀφίενται εἰς τὴν ἀπόλυτον ἀνάπαυσιν ἐπὶ τοσοῦτον μόνον χρόνον, ὅσον ἔχουσιν ἀνάγκην, ἀκολουθοῦσι δὲ δικαίως τὴν ὑπαγόρευσιν τῶν ἑαυτῶν αἰσθήσεων. Ἀλλὰ μὴ σπεύσωμεν νὰ συμπεράνωμεν ἕνεκα τούτου ὅτι δὲν ὑπάρχει κατάχρησις ὕπνου. Ἡ γενικὴ τάσις εἶνε νὰ ὑπερβαίνωμεν ὄχι μόνον τὸ μέτρον τοῦ ἀναγκαίου, ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ ὑγιεινοῦ. Πέραν ὠρισμένης τινὸς δόσεως ἡ κατάστασις τῆς πλήρους ἀναπαύσεως ἐκνευρίζει ἀντὶ νὰ ἐνδυναμώσῃ. Στερούμενα τοῦ διεγερτικοῦ τὰ ὄργανα χαλαροῦνται, ἂν δὲ ἡ ἀνάπαυσις ἐξακολουθῆ καὶ ὅταν ἡ ἐπανόρθωσις συντελεσθῆ, μεταγενεστέρως τις χαλάρωσις τῶν δράσεων, ἐκδηλούμενη διὰ συναίσθησεως ποιᾶς τινος κοπώσεως, παρακωλύει τὸ ἔργον τῆς ἐπανορθώσεως, τὸ ὅποιον ἔπρεπε νὰ συντελεσθῆ κατὰ τὴν περίδον τῆς ἐργασίας. Τὸ πιθανὸν εἶνε ὅτι παρ' ἐκείνοις εἰς οὗς ἡ ὑγιὴς αὐτῶν κατάστασις ἐπιτρέπει τὸν βραθὺν ὕπνον, ἡ πρώτη πλήρης ἀφύπνισις σημειοῖ τὸ πρέπον ὄριον τῆς νυκτερινῆς ἀναπαύσεως. Ἐνίοτε δὲ ἡ ἡμέρα ἡ ἐπομένη ὕπνῳ οὕτως περιοριζόμενῳ εἶνε ἡμέρα ἀσυνήθους ζωηρότητος.

Εύρισκόμεθα ένταυθα άπέναντι φανεράς έξαιρέσεως του γενικού νόμου, του όρίζοντος όπως αί αισθήσεις ώσι πιστοί όδηγοί, έξασφαλίζοντες την συντήρησιν τής σωματικής ευξίας. Πλήν αύτη προκύπτει έξ έλαττωματικής έφαρμογής, άποδοτέας άναμφιβόλως είς τό μεταβατικόν ήμών καθεστώς. Τό καθεστώς τούτο καθιστά την συνήθη ζωήν τόσον όλίγον ένδιαφέρουσαν και τόσον πολλάκις πληκτικήν, ώστε ή ιδέα τής επαναλήψεως αύτης άποτελεί πάλν άλλο ή κίνητρον πρός έγερσιν ήμών από τής κλίνης· πάντες έχομεν παρατηρήσει ότι ουδεμίαν αισθανόμεθα δυσκολίαν να έγερθώμεν ένωρίς, όσάκις ή άνατέλλουσα ήμέρα ύπισχνείται ήμίν διασκεδασίν τινα, ως λόγου χάριν έκδρομήν. Δυνατόν κατά συνέπειαν ότι έφαρμογή πληρεστέρα του κοινωνικού καθεστώς και των άναγκιών αυτού άσχολιών θα διευκολύνη την κανονικήν σύντημσιν του ύπνου, ήτις σήμεραν άποθνήκει ήμίν τόσον δυσάρεστος. Άλλ' επί μακρόν εισέτι ή σχετική ήθική θα συνιστά τάς κρίσεις τάς έρειδομένης επί τής πείρας ως διορθωτικής τής πρεχομένης υπό των αισθήσεων διευθύνσεως.

Η πεπολιτισμένη άνθρωπότης απέκτησε την έξιν να παρέχη έαυτή και δευτέρην περιοδικήν άνάπαυσιν είς τό τέλος έκάστης έβδομάδος· χωρίς δέ να παραδεχθώμεν τούς λόγους, ους επικαλείται, παραδεχόμεθα άλλους λόγους, δικαιολογούντας την συνήθειαν ταύτην.

Πάσα μονοτονία είσδηποτε φύσεως είναι δυσμενης πρός την ζωήν. Άπαιτείται ου μόνον διάλειψις έν τή συνεχεία των κατά την έγρηγορσιν δράσεων, αλλά και διακοπή των δράσεων τούτων διά των διαλειμμάτων του ύπνου. Φκίνεται όμως ότι παρεκτός τούτων και ή συνεχεία τής δράσεως ή προερχόμενη έκ τής επαναλήψεως ήμερών άφιερωμένων είς την αύτην άσολίαν άπαιτεί επίσης να τέμνηται δι' ήμερών άνακλύσεως. Παράγεται συσώρευσις κοπώσεως, ήτις δέν επανορθούται διά των τακτικών τής νυκτός άποχών, άλλ' άπαιτεί άποχάς περιοδικάς, παρατεταμένας, έπερχόμενας κατά μακρά επίσης διαλείμματα. Έν πάση περιπτώσει ή διαρκής έντασις των καθημερινών άσολιών βλάπτει είδικά τινα μέρη του όργανισμού, ή δέ καθημερινή επανόρθωσις, ή άκούσα όπως άποκαταστήση τό σύνολον έν ευξία, φκίνεται ότι δέν άρκεί διά τά μέρη τά είδικώς κοπιάζοντα. Ωστε μία ήμέρα άνακλύσεως τακτικώς έκάστοτε έπερχόμενη, και έν έλλείψει τής θρησκευτικής, τυγχάνει έγχερίσεως ήθικής.

Παραδεχόμεθα επίσης χάριν των όπαδών τής κατά την Κυριακήν άνακλύσεως ότι ή περιοδική παύσις τής καθημερινής έγργασίας συντελεί είς την υγείαν του νοϋ. Καί μετά την τοιαύτην άνάπαυσιν έτι οι πλείστοι κατορθούσι πολύ

όλίγον να χειραφετηθώσιν έκ των πεζών ιδεών περί του σύμπαντος και περί τής ζωής, ως γεννηά παρ' αύτοίς ή μηχανική αύτων και στερεότυπος έγργασία. Άλλά δέν ήθελον τό κατορθώνει ποσώς, εάν ουδεμίαν των ήμερών αύτων έξηρείτο έκ τής έγργασίας. Διαλείμματα άργίας είναι άναγκαία, έπιτρέπουσι δέ ήμίν ν' άσολώμεθα περί την θεωρίαν τής άπεράντου έξελίξεως, έν τώ μέσω τής όποιας ζώμεν, και ν' άναπτύσσωμεν την αντίληψιν των ιδεών και των αισθημάτων μας.

Περιττόν να ένδιατρίψωμεν άπαριθμούντες τά ευεργετικά σωματικά και πνευματικά άποτελέσματα, άτινα άρνούμεθα έκ των παρατεταμένων διακοπών τής έγργασίας, των κατά τούς ήμετέρους χρόνους τεταγμένων κατ' ένικυσίους περιόδους. Χωρίς ν' άναφέρωμεν τάς θετικές τέρψεις, ως παρέχουσιν ήμίν αί διακοπαι (τέρψεις όμως ως όφείλομεν να θεωρώμεν ως άποτελέσματα άποκτώμενα διά τής ήμετέρας θελήσεως), ύπομνήσκουμεν τό νέον σθένος και την επηρξημένην πρός έγργασίαν ίκκνότητα, ήν ή περίοδος των διακοπών συνήθως παράγει· άπόδειξις ότι ή ήθική τάς έγχερίνει και μάλιστα τάς διατάσεις, όσάκις αί περιστάσεις τό έπιτρέπουσι.

Παρχλείποντες τάς όχληράς άναπτύξεις, μεταχίνουμεν είς τούς λόγους τούς φιλαλληλικούς, τούς δικαιολογούντας την άνάπαυσιν και επιβάλλοντας αύτην ύποχρεωτικώς έν τινι δικαίω μέτρω. Η μέρημα ύπέρ των δικαιωμάτων των ανθρώπων των έξερτωμένων έξ ήμών και εκείνων έκ των ήμετέρων συμπολιτών, μετά των όποιων συνδέομεθα δι' ύποχρεώσεων, άπαγορεύει ήμίν την κατάχρησιν τής έγργασίας· ή ένεργητικότης δέν πρέπει να σπαταλάται μέχρι του σημείου ώστε να διακυβεύηται ή εκπλήρωσις των ήμετέρων ύποχρεώσεων. Κρίσις εύθειχ όφείλει να καθορίση την πλάστιγγα μεταξύ τής άπαιτήσεως των κόπων των άναγκιούντων πρός ίκκνοποίησιν των δικαιωμάτων τούτων και τής ανάγκης τής άνακλύσεως, τής προωρισμένης να προλαμβάνη την έξάντησιν και την άνικανότητα. Τά πρός τούς άλλους καθήκοντά μας άπαγορεύουσιν είς ήμάς την καταπόνησιν.

Όσον δέ ύποχρεωτική και αν είναι ή τοιαύτη άπαγόρευσις, ύπάρχει και άλλη ύποχρεωτικώτερα έτι, ήτις μάλιστα καθίσταται άπολύτως επιτακτική, αν ουχί διά πάντας, τούλάχιστον διά τούς προωρισμένους να έχωσιν άπογόνους. Είς τό προσιμακόν ήμών κεφάλαιον ύπεστηρίζουμεν ότι ή διατήρησις τής υγείας του σώματος και του πνεύματος είναι καθήκον πρός τούς ήμετέρους άπογόνους. Καί όντως όρασις διαρκής και ύπερβολική συνεπιφέρει την φυσικήν παρακμήν, μωρίς δέ είναι να πιστεύωμεν ότι όλίγον ένδιαφέρει τά τέκνα, εάν ή σωματική

ζωή των γονέων των ύπέρξε κανονική ή άνώμαλος. Ός έκ του συνήθους έλλείμματος τής άνακλύσεως και τής επανορθώσεως ήν δέον αύτη να παράγη, τά τέκνα φέρουσι την άποτύπωσιν τής άνωμαλίας ταύτης ως και πάντων των λοιπών, καιτοι τό γεγονός τούτο δέν είναι πάντοτε όηλον, διότι δέν πρέπει να λησμονώμεν ότι ου μόνον οι κληρονομικοί χαρακτήρες του πατρός και τής μητρός, αλλά και πολλών έτι σειρών προγόνων συμπίπτουσι και συγκεντρώνται πάντες επί του παιδίου.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ

Η άποθανούσα βασίλισσα τής Δανίας και μήτηρ του ήμετέρου βασιλέως Λουίζα έγγενήθη τή 17η Σεπτεμβρίου 1807 είς Κοπεγχάγην, θυγάτηρ του λανθραβίου τής Έσσης Κάσσελ Γουλιέλμου και τής Λουίζης Καρλόττης πριγκίπισσας τής Δανίας.

Τά τρία πρώτα έτη τής ζωής της διήλθεν ή πριγκίπισσα Λουίζα είς Κάσσελ, όπόθεν ο πατήρ της, εισελθών από του 1810 είς την ύπηρεσίαν τής Δανίας μετώκησε κατά τό 1820 είς Κοπεγχάγην.

Είς τό άνάκτορον, όπου κατοικεί ο υίός της Βαλδεμάρ, διήνυσεν ή πριγκίπισσα Λουίζα την νεότητά της. Έλθετις παιδαγωγός έδίδαξεν αύτην, πλην των ξένων γλωσσών, την μουσικήν και την ζωγραφικήν, είς τάς όποιάς έξαιρέτως έπέδιδεν.

Τήν 26 Μαΐου 1842 συνεζεύχθη τον Χριστιανόν πριγκίπα του Σλέσβιγ-Όλσταίν, νεώτερον αύτης κατά έν έτος περίπου.

Ο οικογενειακός βίος του ζεύγους των νεαρών πριγκίπων ύπέρξεν εύδαιμονέστατος. Τώ 1850, κατά τάς διεθνείς διαπραγματεύσεις περί τής διαδοχής του Δανικού θρόνου, την κοινήν προσοχήν

έλλυσε κατά πρώτον ή πριγκίπισσα Λουίζα και ο σύζυγός της. Ο Τσάρος Νικόλαος Α' διά του πρωτοκόλλου τής Βαρσαβίας παρεχώρησε τά επίτιμων τμημάτων του Όλσταίν κληρονομικά δικαιώματα του είς τον πριγκίπα Χριστιανόν, ή δέ πριγκίπισσα Καρλόττα και ο πριγκίπ Φρειδερίκος τής Έσσης παρεχώρησαν τά επί του Δανικού στέμματος δικαιώματα των είς την πριγκίπισσαν Λουίζαν. Άλλ' αύτη αύθημερόν τά μετεδίδασεν είς τον πριγκίπα Χριστιανόν και τούς άρρενας άπογόνους του.

Τώ 1852 διά του έν Λονδίνω πρωτοκόλλου αί τότε πέντε Μεγάλοι Δυνάμεις μετά τής Σουηδίας και Νορβηγίας συνήνεσαν είς την διακανόνισιν τής διαδοχής, την όποιαν ενέκρινεν ή Βουλή τής Δανίας. Τήν 31 Ιουλίου 1853 ο βασιλεύς τής Δανίας Φρειδερίκος ο Ζ' έξέδωκε τον νόμον τής διαδοχής.

Μετά δέκα άκριβώς έτη ή πριγκίπισσα Λουίζα άνήλθεν είς τον βασιλικόν θρόνον παρ' τον σύζυγον της Χριστιανόν Θ'. Άλλά τό ζήτημα τής διαδοχής επί των δουκάτων του Έλβα προεκάλεσε τον μετά τής Πρωσίας πόλεμον έξ ου ή Δανία έξήλθεν ήκρωτηριασμένη.

Άλλ' οικογενειακά εύτυχία άλλεπάλληλοι άπέζημίσαν τό βασιλικόν ζεύγος διά τάς πικρίας ταύτας. Η βασίλισσα Λουίζα έπεκλήθη « πενθερά τής Ευρώπης. » Καί άληθώς απέκτησεν υίους και έγγόνους βασιλείς και αυτοκράτορας.

Έξ τέκνα απέκτησε, τον διάδοχον τής Δανίας πριγκίπα Φρειδερίκον, την πριγκίπισσαν Άλεξάνδραν, σύζυγον του πριγκίπου τής Ουαλλίας, τον βασιλέα τής Ελλάδος Γεώργιον, την επίκληρον αυτοκράτειραν τής Ρωσίας Δάγμαρ, την πριγκίπισσαν Θύραν, σύζυγον του δουκός τής Κουμβερλάνδης, και τον πριγκίπα Βαλδεμάρ.

Η βασίλισσα Λουίζα κατήλθεν είς Άθήνας κατ' Οκτώβριον του 1889 μετά του βασιλέως τής Δανίας όπως παραστή είς τούς γάμους του έγγόνου της διαδόχου Κωνσταντίνου.

ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΙΤΟΔΕΙΑΣ

Ο διάσημος Άγγλος φυσικός Κροokes άπήνυθε τελευταίον εκκλήσιν πρός την ύπέρ τής διαδόσεως των έπιστημών Άγγλικήν Έταιρείαν, έν τή όποία ρηγγύει κραυγήν διά τον προσεχή κίνδυνον τον έπαπειλούντα τά πεπολιτισμένα έθνη· ο κίνδυνος ούτος είναι ο τής σιτοδείας.

Ναι μών ή καλλιέργεια του σίτου κατά πολύ προώδευσεν από ένός και όλιγώτερον αίώνας· ή έκτασις των γαιών των προωρισμένων διά τούς δημητριακούς καρπούς ηύξήθη, και διά τής χρήσεως εκλεκτών λιπασμάτων άνάλογον αύξησιν προσέλαβε και ή παραγωγή. Άλλ' ουχ ήττον άληθεύει ότι έν προσεχει μέλλοντι ή αύξισις των γαιών, έφ' ών καλλιεργείται σίτος, θα σταματήσει, και ότι θα λείψη τό άναγκαίον ποσόν των λιπασμάτων πρός έπίτευξιν έπαρκούς παραγωγής. Ταυτοχρόνως ο πληθυσμός βαινει αύξάνων. Αφ' έτέρου θα έλθη στίγμή, καθ' ήν ή ποσότης του σίτου θα καταστή

ανεπαρκής. Καί τότε θά ἐπέλθῃ λιμός. Θάττον ἢ βράδιον, ἢ γῆ, καί ἡ κἀλλίστα πάντων καλλιερ- γουμένη, δὲν θά δυνηθῇ νὰ θρέψῃ πλέον ὠρισμένου ἀριθμοῦ κατοίκους.

Τί θά συμβῆ τότε; Καί τίνα τὰ ληπτέα μέτρα; Ὁ Krookes, ἀφοῦ διὰ μελανῶν χρωμάτων ἀπεικόνισε τὸ προσεχὲς τοῦτο μέλλον, δύο συμβουλὰς παρέχει, πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐπαρκούς παραγωγῆς. Πρὸς τοῦτο χρειάζονται λιπάσματα, καί πρὸ πάντων ἄζωτουχα λιπάσματα. Τὰ ἀποθηκευμένα νιτρικὰ ἄλατα καταναλίσκονται ταχέως, καί μετ' οὐ πολὺ θά ἐξαντληθῶσι. Μετ' ὀλίγον δὲ καί τὸ γονάνον (στρώματα κόπρου πτηνῶν) θά ἀνήκῃ εἰς τὴν μυθολογίαν. Ὑπὸ τοὺς ὄρους τούτους πρῶτιστα πάντων ἐπιβάλλεται ἡ φροντίς τῆς συντηρήσεως καί τοῦ ἐλαχίστου κόκκου ὀργανικῆς ὕλης, δυναμένης νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λίπασμα.

Ὁ δὲν ζῶϊκὸν ἢ φυτικὸν ἀπόρριμμα πρέπει νὰ καίηται, ἔστω φύλλον, ἔστω ἄνθος, τεμάχιον σεσηπυίας σαρκός. Ταῦτα πρέπει νὰ φυλάσσονται ἐπιμελῶς. Ἡ ἀπόρριψις τῶν εἶνε συνήθεια ἐλευθρία, ὅσον δύνασθε νὰ φαντασθῆτε. Ἡ Ἀγγλία χάνει κατ' ἔτος ἀπὸ λιπάσματα, τὰ ὅποια ῥίπτει εἰς τὴν θάλασσαν, τετρακόσια ἑκατομύρια φράγγων! Τὰ ζωϊκὰ καί φυτικὰ λιπάσματα πρέπει νὰ τὰ φυλάττωμεν, διότι εἶνε ἄζωτοῦχος θησαυρὸς δέον νὰ ἐπιστραφῇ εἰς τὴν γῆν, ἥτις θά τὸν ἀποδώσῃ εἰς χόρτα, σπόρους, καρπούς.

Δευτέρα ἀνάγκη εἶνε ἡ προσπάθεια τῆς ἀναπληρώσεως τῶν φυσικῶν νιτρικῶν ἀλάτων, ἅτινα θά ἐκλίπουν, διὰ φυσικῶν τοιούτων, πάντοτε πρὸς παραγωγὴν ἄζωτου εἰς τὴν γῆν. Κατὰ τὸν Ἀγγλον φυσικὸν δύνανται νὰ κατασκευασθῶσι νιτρικὰ ἄλατα. Παρὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην, τὸ ἄζωτον εἶνε ἀέριον ἀναφλέξιμον. Καίόμενον μεταξὺ τῶν ἀνθράκων τοῦ ἠλεκτρικοῦ κλιβάνου, συνδυάζεται μετὰ τοῦ ὀξυγόνου, καί σχηματίζει νιτρικὸν καί νιτρῶδες ὄξύ, τὸ ὅποιον, μετὰ τῆς σόδας, παρέχει νιτρικὸν κάλι, ἐξαίρετον λίπασμα. Ἀλλὰ τὸ νιτρικὸν κάλι, παραγόμενον διὰ τοῦ ἀτμοῦ, θά ἐστοίχιζεν 650 φράγκα κατὰ τόννον, ἐνῶ τὸ φυσικὸν νιτρικὸν ἄλας τῆς Χιλῆς στοίχιζει μόνον 190 φράγκα περίπου. Διὰ τοῦτο ὁ Krookes συμβουλεύει τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τῶν δι' ἀτμοῦ ἐργαζομένων μηχανῶν, καί τὴν προσφυγὴν εἰς κινητήριους δυνάμεις τῆς φύσεως. Πανταχοῦ ὅπου εὐρίσκονται ποταμοί, χεῖμαρροι, καταρράκται, χρησιμοποιοῦμαι διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ βρέματος, δυνάμεθα νὰ παράγωμεν τὸ νιτρικὸν κάλι εἰς εὐθνήν τιμὴν. Διὰ τοῦ ποταμοῦ θά ἀποσοδηθῇ ὁ λιμός καί διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ θά προσδεύσῃ ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου. Ἐνταῦθα ἐγκτεται ἡ λύσις τοῦ προβλήματος. Τὴν δραστηριότητα ἡμῶν ἐνταῦθα ἄς στρέψωμεν, λέγει ὁ Ἀγγλος ἐπιστήμων, καί ὄχι εἰς τὴν ἐφεύρεσιν μηχανημάτων πολέμου καί καταστροφῆς.

ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐν τῇ «Ἐθνικῇ Ἀγωγῇ» καταχωρηθείσης πρὸ τινος πραγματείας περὶ καλλιέργειας τῆς προσοχῆς, εἰς τῶν ἀναγνώστων ἡμῶν ἐπιστέλλει ἡμῖν τὸ κατωτέρω σύντομον ἐράνισμα, σημειῶν ὅτι τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ πανηγυρικῷ

τεύχει τῷ ἐκδοθέντι ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ «*Traité de logique*» τοῦ Duval-Sones, κατὰ μετάφρασιν τοῦ καθηγητοῦ Δ. Σ. Στρούμπου:

«Ἡ προσοχὴ ἀπαιτεῖ ν' ἀποφεύγωμεν τὸ διδάσκεισθαι μετὰ διαθέσεως ὅλων παθητικῆς. Πᾶν ὅ,τι δὲν ἐφεύρομεν, ἀλλ' ἀκρούμεθα, ἐκφεύγει σχεδὸν ἀμέσως ἀπὸ τοῦ νοῦ· πρέπει νὰ ἐνεργήσωμεν, νὰ μεταχειρισθῶμεν πάσας ἡμῶν τὰς δυνάμεις, καί νὰ κοπιᾶσθῃ ἡ διάνοια, ἄλλως ἡμιτελής ἐργασία οὐδὲ τὸ ἡμῖς τῆς προσδοκωμένης ὠφελείας φέρει ἡμῖν. Ὁ κανὼν οὗτος τηρεῖται εἰς τὰς κυρίως ἐπιστήμας καί ἐφαρμόζεται εἰς τὰς συνισταμένας ἐκ γεγονότων, διεγερόντων τὴν προσοχὴν διὰ τὸ περιεργον αὐτῶν, ὡς καί εἰς πᾶν ἄλλο εἶδος σπουδῆς. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνῃ ἡ προσοχὴ, ἢν καταβάλλομεν διαρκούντος τοῦ μαθήματος, πρέπει νὰ ἀρυσθῶμεν ἐκ τῆς ταχείας ταύτης διδασκαλίας καί πολλὰ ἀντικείμενα μελέτης καί σπουδῆς· διὸ εἶνε ἀπαραίτητον νὰ συνηθίσωμεν εἰς τὸ λαμβάνειν σημειώσεις τοσοῦτον ταχέως ὅσον ὀμιλοῦμεν. Συμφέρι λοιπὸν νὰ γυμνάσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν, ὅπως ἐκτελώμεν τὸ διπλοῦν ἔργον τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς ιδέας καί τοῦ ἐκτιθέσθαι αὐτὴν συνοπτικῶς. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε λίαν ὠφέλιμον καί προτιμότερον παντὸς στενογραφοῦ τρόπου.»

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Μικρὰ ζήτηματα

— *Εἶνε ἐπικίνδυνος ὁ σφοδρὸς γέλως;*

— Ὑπάρχουν παραδείγματα προσβολῆς τῆς ὑγείας ἐξ ὑπερβολικοῦ γέλωτος. Ὁ Φαίλχημφελδ ἀναφέρει ὅτι ἐσπέραν τινὰ κορασὶς ἡλικίας 13 ἐτῶν ἐγγελά σφοδρῶς καί ἀλλεπαλλήλως ἐπὶ μίαν ὥραν, ἀκούουσα τερπνὰς διηγήσεις καί φλυαροῦσα μετ' ἄλλων ὀμηλικῶν τῆς. Αἰφνης ὅμως κατελήφθη ὑπὸ δυσπνοίας καί στήθικῶν ἀλγηδόνων, ὁ σφυγμὸς ἐξησθένησε καί κατέστη ὠχροτάτη. Ἡ προσβολὴ ἐπανελήφθη πολλάκις τὴν ἐπομένην ἡμέραν, εἰτα δὲ ἀπαξ καθ' ἑκάστην ἐπὶ δύο ἑβδομάδας καί βαθμηδὸν ἀραιότερον. Αἱ προσβολαὶ κατέστησαν ἐπὶ τέλους ἀσθενέσταται καί ἐξέλιπον, ἄνευ φανεροῦ τινος ἴχνους καρδιακῆς παθῆσεως. Ἐν τούτοις πᾶσα προσβολή, πλὴν τῆς πρώτης, συνωδεύετο ὑπὸ φαινομένων διαστολῆς τῆς καρδίας, ἅτινα παρήρχοντο μετὰ τινὰς ἡμέρας.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

Αἱ κατωτέρω σκέψεις ἀπεσπάσθησαν ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Γάλλου φιλοσόφου Γκυγιῶ, ὅστις ἀπέθανε πρὸ δεκαετίας ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα καί τριῶν μόλις ἐτῶν, ἀφοῦ ἐπλούτισε τὴν σύγχρονον φιλοσοφίαν διὰ συγγραμμάτων, αἱ ὅποια κατατάσσουσι τὸν ἀποθανόντα μετὰ τῶν μεγάλωφουσέων καί ἐρασιματέων ἐν ταύτῳ ἀποστόλων τῆς συγχρόνου ἐν Εὐρώπῃ φιλοσοφίας.

Μεταξὺ τῶν ἀγγρίων, ἀνθρωπὸς δημοφιλῆς εἶνε θεὸς ἢ πρὸς θεὸν ὁμοίος, καί μεταξὺ τῶν πεπολι-

τισμένων λαῶν ἔτι ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος εἶνε τι ὑπέροχον, εἶνε «ὄργανον τῆς θείας προνοίας»· ἀλλὰ θά ἔλθῃ στιγμή, καθ' ἣν ὁ τοιοῦτος θά εἶνε, ἀπλούστατα, ἄνθρωπος, καί τίποτε περισσότερον.

Ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν λαῶν διὰ τοὺς Καίσαρας ἢ διὰ τοὺς Ναπολέοντας θά παρέλθῃ βαθμηδόν. Ὅσῳ προδύνομεν, τόσῳ αἰσθανόμεθα ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου ἐλάχιστα βεβρύνει· μᾶς τηρεῖ ἀκόμη προσηλωμένους εἰς αὐτὸ εἶδος τι συνειδητῆς παιδαριωδίας· τὸ οὐτιῶδες δι' ἡμᾶς, ὡς καί διὰ πάντας, εἶνε τὸ ἔργον. Αἱ ὑψηλαὶ διάνοιαι, ἐργαζόμεναι σχεδὸν ἐν σιωπῇ εἰς τὰς ὑψηλὰς σφαίρας, θά προσβλέπωσι μετὰ χαρᾶς βεβαίως τοὺς μικροὺς καί τοὺς ἀσέμνους, τοὺς ἄνευ ὀνόματος καί ἄνευ ἀξίας, νὰ μετέχωσιν ὀσημέραι καί περισσότερον τῶν περὶ τῆς ἀνθρωπότητος φροντιδῶν.

*

Ἡ φιλοσοφικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε χρήσιμος ὄχι μόνον εἰς τοὺς ὑπερόχους τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ καί εἰς τοὺς ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένους, καί ἀνικάνους νὰ ἐνεργήσωσιν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας. Ὅχι διότι μετρία διάνοια δὲν δύναται νὰ συγκρατήσῃ ὠρισμένον ἀριθμὸν ἐξηκριθῶντων γεγονότων, ὅπως τούναντι· ἀλλὰ διότι τῶν μετρίων διανοιῶν τὴν ἀντίληψιν διαφεύγουσιν αἱ μεγάλαί γραμμαὶ αἱ συνδέουσαι τὰ γεγονότα πρὸς ἀλληλα. Τὰς μεγάλας ταύτας γραμμὰς δὲν καθιστᾷ ἀντιληπτὰς οὔτε ἡ ἐπιστημονικὴ, ἔστω καί βαθεῖα, ἐκπαίδευσις, οὔτε ἡ φιλολογικὴ· μόνον ἡ φιλοσοφικὴ ἐκπαίδευσις τὰς ἀποκαλύπτει, εὐρύνουσα τὸ πνεῦμα.

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκπαίδευσις ἀναπτύσσει ὀλιγώτερον, ἢ ὅσον κοινῶς πιστεύομεν, τὸ λογικόν, διότι παρέχει εἰς τὸ πνεῦμα ἔτοιμα ἐκ τῶν προτέρων πράγματα καί δόγματα· δὲν ἀσκεῖ οὔτε εἰς τὸ αὐτοβούλως συλλογιζέσθαι, καί δὲν μεταδίδει τὴν πρωτοβουλίαν, οὐσίαν πάσης ἀτομικῆς σκέψεως. Ἀπ' ἐτέρου δὲν καλλιιεργεῖ σχεδὸν τὴν φαντασίαν, ἥτις κυρίως ἀσκεῖται ὑπὸ τῆς καλαισθητικῆς μορφώσεως. Μόνῃ ἢ διὰ τῆς φιλοσοφίας ἐκπαίδευσις ἀναπτύσσει τὸ λογικόν, ὡς καί ἡ καλῶς ἐννοουμένη φιλολογικὴ ἐκπαίδευσις. Τὰ μαθηματικά, διὰ τῆς φαινομενικῆς αὐστηρότητος καί ἀκριβολογίας τῶν, ὑποβοηθοῦσιν εἰς τὸ ἀποκρύπτειν τὴν ἀσθένειαν τῶν ἐπιχειρημάτων ὑπὸ τὴν δύναμιν τῶν συλλογισμῶν· παρέχουσιν ἀπλὰ ἀξιώματα, ἀνίσχυρα νὰ παραλάβωσι τὴν πραγματικότητα καί καταστρέφουσι τὴν ἀληθῆ πνευματικὴν λεπτότητα, τὴν ἀποτελοῦσαν τὴν εὐθυκρίσιαν τῆς ζωῆς. Οἱ μαθηματικοὶ φαντάζονται ὅτι κατέχουν ἀλάθητα ἀξιώματα διότι ταῦτα ἐξήχθησαν ἐκ τῆς μαθηματικῆς· καί κατέχουσι τοιαῦτα ἐπὶ πάντων· τὰ πάντα ταξινομοῦσι, καί σημειοῦσι διὰ τρόπου μὴ ἐπιδεχομένου συζήτησιν· ἀλλ' ὑπάρχει συζήτησις δι' ἀξιωμάτων;

*

Ἄς ὑποβάλλωμεν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἰς τὰ παιδία τὰς λέξεις ταύτας τοῦ Βενιαμίν Κωνσταντίνου, ἐν αἷς συνοψίζεται πᾶς βίος μὴ ἐγωιστῆς: «Ἡ σπουδαιοτάτη σκέψις, ἥτις δέον νὰ κατέχῃ ἡμᾶς, εἶνε ἡ ὀδύνη, τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ προξενήσῃ εἰς τοὺς ἄλλους.» Ἡ κακοδοθία περιέχει ἐν σπέρματι ὅλας τὰς θλίψεις τῶν ἀνισορροπῶν,

τὰς ὁποίας σφοδρῶς ἐκφράζει ἡ νεωτέρα ἡμῶν φιλολογία. Καί διὰ τοῦτο καλὸν εἶνε νὰ συνηθίζωμεν τὸ παιδίον εἰς τὴν φαιδρότητα, εἰς τὴν ἐδραῖον εὐδιαθεσίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις δὲν ἔχει νὰ ἐλέγξῃ διὰ τίποτε μῆτε ἑαυτὸν, μῆτε τοὺς ἄλλους, ὅστις δὲν αἰσθάνεται κανὲν βᾶρος εἰς τὴν καρδίαν του. Ἐντὸς τοῦ παιδίου, τοῦ ἀνατρεφομένου μετὰ τὴν συγκατάθεσιν καί μετὰ τὰ μειδιάματα, σχηματίζεται βαθμηδόν οὐσία τις φαιδρότητος, ἡ ὁποία τὸ ἀκολουθεῖ βαθμηδόν, καί τὴν ὁποίαν πάντοτε καί πανταχοῦ ἀνεύρισκε. Τὸ εὐτυχὲς παιδίον εἶνε ὠραιότερον, ἐρασιμώτερον, ἀγαπᾷ καί ἀγαπᾶται περισσότερον, εἶνε μᾶλλον ἀφελές, μᾶλλον ἀνοιχτόκαρδον καί εὐλιχρινές. Ἡ θεὰ τοῦ μειδιάματός του καταυγάζει καί διαχέει βαθεῖαν καί γαλήνιον χαρὰν, ὡς ἀποκαλυπτομένη ἀλήθεια.

*

Ἡ προσοχὴ εἶνε ἡ τάξις καί ἡ χρηστότης τῆς σκέψεως. Δὲν πρέπει νὰ ἀφήνωμεν νὰ κόπτεται τὸ νῆμα τῶν ιδεῶν ἡμῶν· πρέπει νὰ πράττωμεν ὡς ὁ ὕφαντῆς ὁ συνδέων ἐκάστοτε τὴν κοπτομένην κλωστήν. Εἰς πνεύματά τινα εἶνε ἀληθές ὅτι αἱ κλωσταὶ αὐτὰ ἀπαύστως κόπτονται, ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ τὰς συνδέωμεν, ἂν καταβάλλωμεν ὀλίγην προσπάθειαν. Εἶνε ζήτημα θελήσεως τοῦτο· καί τοιοῦτοτρόπως ἡ προσοχὴ παρίσταται ὡς στοιχειώδης τις ἠθικὴ, ὡς αὐτὴ ἡ ἠθικὴ τῆς διανοίας, ὡς ἡ τέχνη τοῦ ὀρθῶς συμπεριφέρεσθαι ἀπέναντι τῆς συνειδήσεως.

*

Εἴμεθα πάντες τὰ μάλιστα ἀλληλέγγυοι, φυσικῶς καί ἠθικῶς· ὥστε δὲν παρασύρονται οἱ μὲν τελειωτικῶς ὑπὸ τοῦ θανάτου, χωρὶς νὰ ἀναχαιτίζεσθαι τῶν ἄλλων ἢ αἰωνία ἀνοδος· ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῆς ἀνθρωπότητος εἴμεθα συνδεδεμένοι πρὸς ἀλλήλους ὡς οἱ ἀναβαίνοντες πρὸς τὰς χιονοσκεπεῖς κορυφάς· οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν δύναται νὰ ἐλισθῆσῃ χωρὶς νὰ μεταδοθῇ ὁ κλονισμὸς εἰς τοὺς ἄλλους. *Nihil humani alienum*· τίποτε τῶν ἀνθρωπίνων ξένον. Μία καρδία πάλλει ἐντὸς ἡμῶν, καί ἂν αὕτη ἐσταμάτα ἐς αἰὲ ἐντὸς ἐνὸς ἀνθρωπίνου στήθεος, θά ἐσταμάτα ὁμοίως αὕτη ἐντὸς καί αὐτῶν τῶν ἀξιοῦντων ὅτι εἶνε ἀθάνατοι.

*

Εἰς τὰς αἰθούσας, ἡ ἐπιπολαίότης ἀνυψώνεται εἰς περιωπὴν εὐπρεπειας. Μυτὰ τις ἐδόμυει ἐπὶ τοῦ παραθύρου μου, καί μετὰ διεσκέδασε πρὸς στιγμήν. Τὰ διαφανῆ πετὰ τῆς διεγγραφον κύκλους ἐπὶ τῆς φωτεινῆς ὕαλου, τοὺς ὁποίους δὲν ἠδύνατο νὰ υπερπηδῆσωσιν. Ἡ χαρίεσσα καί ματαία αὕτη κίνησις μου ὑπενθύμισε τὴν ὀμιλίαν παρισινής κυρίας, τὴν ὁποίαν εἶχον ἀκούσει ἐντὸς αἰθούσης τινός· ὀμιλίαν, ἡ ὁποία ἐπὶ ὥραν ὀλόκληρον περιεστρέφετο εἰς κύκλους εὐρεῖς ὡς οἱ τῆς μύιας, καί ἤγγιζε τὰ πάντα ἐξ ἐπιπολῆς χωρὶς νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τίποτε. Ἡ στυλινῆ ἐκείνη καί ἀμύελος μυτὰ, ἡ ἀγνοοῦσα τὸν ἐλεύθερον ἀέρα, ἡ παίζουσα μετ' ὀλίγας τινὰς παραπλανηθείσας ἀκτίνας τοῦ ἀπλέτου φωτός τοῦ οὐρανοῦ, δίχως ποτὲ νὰ δύναται νὰ μεταρσιωθῇ πρὸς ἐκεῖνον, ἦτον ἐν συνόψει εἰκὼν ὅλης τῆς παρισινής ἐπιπολαίότητος.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Νέα κρισις τοῦ ἀντιδιφθεριτικοῦ ὄρου.

Εἰς ἰατροὺς ἐν Νέα Ὑόρκη, ὁ Ζαχόρσκις, ἐνήργησαν ἐνεσιν ἀντιδιφθεριτικοῦ ὄρου διὰ τοῦ στόματος. Ἐξήχθη δὲ ἐκ τοῦ πειράματος τούτου ὅτι τὰ ἀποτελέσματα εἶνε τὰ αὐτὰ πρὸς τὰ ἐκ τῆς ὑποδορίου ἐνέσεως, μόνον ὅτι ἐκδηλοῦνται βραδύτερον.

Ὁ ἰατρός οὗτος φρονεῖ καταλληλοτέραν τὴν διὰ τοῦ στόματος ἐνεσιν εἰς τὰς χάριν προφυλάξεως περιπτώσεις, καθ' ἃς τὸ παιδίον δὲν παρουσίασε μὲν συμπτώματα νόσου, ἀλλ' ἐξετέθη εἰς κίνδυνον μολύσματος.

Τὰ βιβλία εἰς τὴν Γερμανίαν.

Ἐσχάτως ἐδημοσιεύθησαν πληροφορίαί τινές, ἐξ ὧν φαίνεται ὅτι τὰ φιλολογικὰ ἔργα εἰς τὴν Γερμανίαν, καὶ εἰς ἔτη παλαιότερα, δὲν καταφρονοῦνται, ὅσω κοινῶς νομίζεσθαι.

Π. χ. ὁ ἐκ Βάδης ποιητὴς Σέφφελ, τοῦ ὁποίου οἱ στίχοι δὲν διακρίνονται δι' ἀξίαν τινὰ ἔκτακτον, ἐπώλησε τριακοσίας χιλιάδας ἀντίτυπα ἐξ ἑνὸς ποιήματός του, σχινοτενοῦς ἱστορίας πτωχοῦ νέου, δεξιῦ ὄργανοπαίκτης, τὸν ὁποῖον ἠγάπησε μία πυργωδέσποινα τοῦ Ρήνου. Ἐν ἄλλο μεσαιωνικὸν μυθιστόρημα, φέρον τίτλον «Eckehard» ἐπώληθη εἰς 200,000 ἀντίτυπα. Μία συλλογὴ τραγουδιῶν εἰς 72,000, καὶ καθεξῆς.

Ὡς πρὸς τὰς πληρωμάς, γνωρίζομεν μόνον ὅτι ἀπὸ τοῦ 1795 μέχρι τοῦ 1822 τὸ ἐν Στουτγάρδῃ βιβλιοπωλεῖον Κόττα κατέβαλεν ἄνω τῶν 500,000 ὡς συγγραφικὰ δικαιώματα εἰς τὸν Γκαίτε· ἀπὸ δὲ τοῦ 1832 μέχρι τοῦ 1865 εἰς τοὺς κληρονόμους ἐκείνου 580,580 φράγκα.

Ἡ ὥρα καθ' ἣν ἀποθνήσκει τις.

Οἱ ἰατροὶ καταγίνονται εἰς στατιστικὰ παρατηρήσεις διὰ νὰ ἐξακριβώσουν κατὰ πόσαν ὥραν τοῦ ἡμερονυκτίου συμβαίνουν οἱ περισσότεροι θάνατοι. Ἡ «Ἱατρικὴ ἐφημερίς» τῶν Παρισίων ἐδημοσίευσεν ἤδη καὶ πληροφορίας περὶ τοῦ ζητήματος, ἀρκούντως διαφερούσας μεταξὺ τῶν.

Εἰς ἰατροὺς ἐκ Γλασκώδης γνωμοδοτεῖ, ἐκ παρατηρήσεων ἐπὶ 15,000 ἀποθιώσεων, ὅτι ἡ ὥρα τῶν συγνοτέρων θανάτων εἶνε ἡ ἕκτη πρωΐνῃ.

Ἄλλοι κἀμινε διακρίσιν μεταξὺ τῶν φύλων· θέλει τὴν πέμπτην μέχρι τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς πρωΐας διὰ τοὺς ἀνδρας· αἱ γυναῖκες ἀποθνήσκουν μᾶλλον πρὸς τὸ ἑσπέρας.

Ὁ ἐν Βερολίῳ Σνάϊξερ, βασιζὼν τὰς παρατηρήσεις του ἐπὶ 57,000 θανάτων, θέλει καὶ οὗτος τὴν πέμπτην μέχρι τῆς ἐβδόμης πρωΐνῃς ὥρας, ἄνευ διακρίσεως φύλων.

Ἄλλος τις, ἐπὶ 25,474 παρατηρήσεων, ἰσχυρίζεται ὅτι, ἐν Ἰταλίᾳ τοῦλάχιστον, περὶ τὴν δειλὴν ἀποχαιρετίζει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ ἄνθρωπος τὴν ζῶν.

Τέλος ὁ ἐν Παρισίοις ἰατρός Φερὲ ἐπὶ 11,404 θανάτων ἐν Βισέτρη καὶ ἐν Σαλπεντιέρη, λέγει ὅτι ὅπως ἀποθάνη τις, ὅλαι αἱ ὥραι εἶνε... κατὰ

ληλοι. Ἐξαιρεῖ μόνον ἑσπερινὰς τινὰς ὥρας, ἀπὸ τῆς ἐβδόμης μέχρι τῆς ἐνδεκάτης, καθ' ἃς παρατρεῖται ὕψεις τις.

Ἐν μέγα βραβεῖον.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς προσηγοῦς παγκοσμίου Ἐκθέσεως ἐν Παρισίοις τοῦ 1900, ὁ βαθύπλουτος Ὅσιρις ὤρισε βραβεῖον ἐξ ἑκατὸν χιλιάδων φράγκων, ἵνα τοῦτο ἀπονεμηθῇ ὑπὸ τοῦ Συνδικάτου τῶν παρισίων δημοσιογράφων εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ ἀρίστου ἔργου, εἴτε καλλιτεχνικοῦ, εἴτε βιομηχανικοῦ, εἴτε καὶ ἀπλῶς ἐνδιαφέροντος τὴν ἀνθρωπότητα. Τοῦ ἐπὶ τούτῳ διαγωνισμοῦ δύνανται νὰ μετασχημασθῶσιν ὄχι μόνον Γάλλοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοδαποί. Τὸ ποσὸν κατετέθη ἤδη παρά τινι συμβολαιογραφείῳ τῶν Παρισίων.

Ἀρωματικαὶ ἐνέσεις.

Εἰς ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ τῆς Ἑσπερίας λόγος γίνεται περὶ νέας τινὸς ἐφευρέσεως, ἥτις ἰδίως ἐφαρμόζεται εἰς τὴν μαγειρικὴν, δύναται ὅμως νὰ ἐπεκταθῇ καὶ μέχρι τῆς γυναικείας φιλαρσεκείας.

Πρόκειται περὶ ἀρωματισμοῦ τοῦ σώματος δι' ὑποδορείων ἐνέσεων.

Εὐρέθη ὅτι, ἂν διὰ τῆς γνωστῆς σύριγγος Πραβὰξ ἐνεργηθῇ ἐνεσις πεπυκνωμένου ἀποστάγματος σκόρδου ἐπὶ ἀμνοῦ προβάτου, πρὶν τοῦτο σφαγῆ, πάντα τὰ ἐκ τοῦ κρέατος αὐτοῦ φαγητὰ θὰ ἔχωσιν τὴν ὀρεκτικὴν γεῦσιν σκόρδου.

Ἀναλόγους ἀρωματικὰς ἐνέσεις δύναται νὰ ἐνεργήσῃ τις καὶ ἐπὶ ὀρνίθων καὶ ἄλλων πτηνῶν, ἡ δὲ ἐπίδρασις τοῦ ἀρώματος καταφαίνεται καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ αὐτὰ των, τὰ ὅποια μαγειρευόμενα ἔχουσιν ἄλλοιαν γεῦσιν.

Ἄλλ' ἐὰν ἀντὶ τοῦ σκόρδου καὶ τῶν ἄλλων καρυκευμάτων τεθῇ εἰς τὴν σύριγγα εὐώδες μύρον βόδων ἢ ἴων καὶ ἡ ἐνεσις ἐνεργηθῇ οὐχὶ ἐπὶ ζῴου τινός, ἀλλ' ἐπὶ ἀνθρώπου, τὸ μύρον μεταδίδεται εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν.

Καὶ ἰδοὺ πῶς ἀπὸ τῆς μαγειρικῆς ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἐφευρέσεως φθάει εἰς τὴν γυναικείαν φιλαρσεκείαν.

Σχολικὸν βαρόμετρον.

Εἰς Βέλγος ἐπιστήμων, ὁ Δρ. Σουβτεν, ἐπεχείρησε νὰ καθορίσῃ τὰς σχέσεις τῆς ἀτμοσφαιρικῆς καταστάσεως πρὸς τὴν ἐν τῷ σχολείῳ προσοχὴν τῶν μαθητῶν, ἐξήγαγε δ' ἐν συνόψει τὰ ἑξῆς συμπεράσματα:

1ον. Ἡ προσοχὴ τῶν μαθητῶν ἔχει ἀντίστροφον λόγον πρὸς τὴν καλοκαιρίαν, δηλαδὴ αὐξάνει τὸν χειμῶνα καὶ ἐλαττοῦται τὸ θέρος.

2ον. Ἡ προσοχὴ εἶνε ἐντονωτέρα εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τοῦ σχολείου.

3ον. Αἱ μαθήτριά εἶνε προσεκτικώτεροι τῶν μαθητῶν, ἐπιτείνεται δὲ ἡ διαφορὰ ἰδίως τὸν χειμῶνα.

4ον. Ἡ προσοχὴ βαίνει ἐλαττωμένη ἀπὸ τῆς 8.30 μέχρι τῆς 11 ὥρας π. μ. καὶ ἀπὸ τῆς 2 μέχρι τῆς 4 μ. μ. Τὴν 2 μ. μ. εἶνε ἐντονωτέρα ἢ κατὰ τὴν 11 π. μ., ἀλλὰ μᾶλλον χαλαρὰ ἢ κατὰ τὴν 8.30 τῆς πρωΐας.